

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- จุลชีพ ชินวรรณโณ. ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ. กรุงเทพมหานคร :
คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2531.
- จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. คณะนิติศาสตร์. ศูนย์วิจัยกฎหมายและการพัฒนา.
รายงานการศึกษาขั้นต้นฉบับสมบูรณ์ เรื่องสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญากับการ
เจรจาการค้าหลายฝ่ายของแอกตต์ เพื่อเสนอกรมเศรษฐกิจการพาณิชย์
กระทรวงพาณิชย์. กรุงเทพมหานคร : ศูนย์วิจัยกฎหมายและการพัฒนา
คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2531.
- ชมเพลิน จันทรเรืองเพ็ญ. ทฤษฎีนโยบายเศรษฐกิจศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ด้าน
อุปทาน และเศรษฐกิจศาสตร์ด้านอุปสงค์. กรุงเทพมหานคร : เขียวบี๊ค
พับลิชเชอร์, 2537.
- ไชยยศ เหมะรัชตะ. ปัญหากฎหมายลิขสิทธิ์. รายงานผลการวิจัยทุนรัชดาภิเษก
สมโภช จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2527.
- นิวัฒน์ มีลาภ. กฎหมายลิขสิทธิ์ กฎหมายเครื่องหมายการค้า และกฎหมาย
สิทธิบัตร, LA493. คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2529.
- พรรคประชาชน. พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ การปกป้องผลประโยชน์ชาติ. (ม.ป.ท.,
ม.ป.ป.)
- วสันต์ ธีรานุรักษ์, ร.ต.อ. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ฉบับมาตรฐาน.
กรุงเทพมหานคร : ธีรานุสรณ์การพิมพ์, 2527.
- วิบูลพงศ์ พูนประสิทธิ์. ความสัมพันธ์ไทย-สหรัฐ : จากความร่วมมือทางการเมือง
สู่ความขัดแย้งทางการค้า. (ม.ป.ท., ม.ป.ป.)
- เศรษฐกิจการพาณิชย์, กรม. ความสัมพันธ์ด้านเศรษฐกิจและการค้าไทย-สหรัฐ
อเมริกา. กรุงเทพมหานคร : กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์, 2534.

- _____ . มาตรการกีดกันทางการค้าของสหรัฐฯ. กรุงเทพมหานคร : กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์, 2531.
- _____ . ความสัมพันธ์และปัญหาทางเศรษฐกิจการค้าระหว่างประเทศไทยกับสหรัฐอเมริกา. กรุงเทพมหานคร : กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์, 2531.
- _____ . ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจและการค้าระหว่างประเทศไทยกับสหรัฐอเมริกา. กรุงเทพมหานคร : กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์, 2530.
- _____ . สถิติการค้าระหว่างประเทศของไทย. กรุงเทพมหานคร : กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์, 2537.
- _____ . รายงานสรุปกฎหมายการค้าฉบับใหม่ของสหรัฐอเมริกา. กรุงเทพมหานคร : กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์, 2531.
- สงวน ลิ้มโนมนต์. ผลกระทบจากกรณีกฎหมายการค้าสหรัฐอเมริกาและทรัพย์สินทางปัญญาอันมีต่อเศรษฐกิจของประเทศไทย. เอกสารการวิจัยในลักษณะวิชาเศรษฐกิจ วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร, 2532.
- สมพร พรหมพิทาธร. ลิขสิทธิ์. พระนคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2538.
- สำนักงานพาณิชย์ในต่างประเทศ ณ กรุงวอชิงตัน. รายงานนโยบายและกฎหมายการค้าของสหรัฐอเมริกา. กรุงเทพมหานคร : กระทรวงพาณิชย์, 2537.
- สุทิน สัมปัตตะวนิช, พ.อ.. การคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา. พระนคร : สำนักพิมพ์ดวงกมล, 2534.
- สุภาพรรณ หาญเทพินทร์. รายงานการศึกษาวิเคราะห์เรื่องการค้าสิ่งทอของสหรัฐอเมริกากับผลกระทบต่อประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร : กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์, 2531.
- หอการค้าไทย. เอกสารการสัมมนาเรื่องกฎหมายการค้าสหรัฐอเมริการวมธุรกิจไทย. กรุงเทพมหานคร : หอการค้าไทย, 2531.
- อนุสรีย์ ทับสุวรรณ, กานดาภา สุนทรเวช และ มนัสวี ภากรการ. ภูมิหลังและผลของมาตรา 301. (ม.ป.ท., ม.ป.ป.)

อัครเมศวร์ ทองนวล. US Trade Bill, Issue Brief กฎหมายการค้าของ
สหรัฐอเมริกา. ห้องสมุดรัฐสภา ศูนย์บริการเอกสารและค้นคว้า
สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา, หมายเลข 2.

วารสารและหนังสือพิมพ์

กฎหมายลิขสิทธิ์ซอฟต์แวร์ความหวังริบหรี่ผู้ค้าไทย. วิจัยกร (11 มิถุนายน
2537) : 7.

กฎหมายลิขสิทธิ์ใหม่คุ้มครองใครบ้าง?. มติชน (19 กรกฎาคม 2536) : 4.

กนศ. ยื่นกรานไม่คุ้มครองยาย้อนหลัง. วิจัยกร (8 กรกฎาคม 2536) : 1, 13.

กระแสสิทธิบัตรชดรัฐบาล. วิจัยกร (9 พฤษภาคม 2536) : 1, 12.

การกีดกันทางการค้า : ผลกระทบและทางออก. วารสารเศรษฐกิจและสังคม
25 (มีนาคม-เมษายน 2531) : 16-22.

การคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา : เมื่ออเมริกาต้องเล่นบทผู้ร้าย. สยามรัฐ
(3 ตุลาคม 2531) : 3.

เกษม อัจฉาสัย. ความหมางเมินระหว่างไทย-สหรัฐ. กรุงเทพธุรกิจ
(4 กรกฎาคม 2536) : 4.

แก้ ก.ม. ลิขสิทธิ์ให้อ่านาจอธิปไตยสิ่งปรับไม่ยั้ง. เดลินิวส์ (22 มิถุนายน
2536) : 4.

ขอคืนจีเอสพีแนวรุกเล็ก ๆ ของไทยหลังหลุดพีเอฟซี. มติชน (13 กันยายน
2536) : 6.

เขตเศรษฐกิจความหวังของไทย. วิจัยกร (4 มกราคม 2537) : 8.

คณะรัฐมนตรีพลิกลิ้นให้คุ้มครองยาย้อนหลัง. วิจัยกร (14 กรกฎาคม
2536) : 2.

คลินตันแบไต๋นโยบาย ตปท. หลังสิ้นยุค "สงครามเย็น". มติชน (28 กันยายน
2536) : 28.

- กรม.ลดภาษีฟิล์มหนัง ๗ ไร่ 'ต่อรอง' กับสหรัฐ. มติชน (25 สิงหาคม 2536) : 4.
- คาด 3 สินค้าไทยกระทบแน่ สหรัฐลดเพดานให้จีเอสพี. มติชน (30 พฤษภาคม 2537) : 6.
- ค่าแถมผลงาน 1 ปี พล.อ.ชาติชาย ชุณหะวัณ นายกรัฐมนตรี. มติชน (9 สิงหาคม 2532) : 2.
- จัดระเบียบโลกตะวันออก "ชนินทร์-บุช". ประชาชาติธุรกิจ (23-26 มกราคม 2537) : 2.
- เจรจาสหรัฐได้ผลไทยหลุดพ้น '301'. สยามรัฐ (30 กรกฎาคม 2536) : 7.
- เจรจาสิทธิการบินไทยอย่าเป็นทางสหรัฐ. วิญจักร (7 สิงหาคม 2536) : 1, 14.
- แฉไทยหลงทางสหรัฐขอผูกขาดขายยา 7 ปี. วิญจักร (24 ธันวาคม 2537) : 1, 19.
- ข้อพิพาทแวร์ไทยปีจอบวมสุดขีด. กรุงเทพธุรกิจ (6 มกราคม 2537) : 7.
- ไทยรอดบ่วงกรรม 'พีเอฟซี' เพราะลุงแซมพอใจกฎหมายลิขสิทธิ์. แนวหน้า (17 กรกฎาคม 2536) : 7.
- ร่างกฎหมายรัฐวิสาหกิจกระทบสหรัฐต่อจีเอสพี. ฐานเศรษฐกิจ (5-8 ธันวาคม 2536) : 8.
- ร่าง พ.ร.บ.ลิขสิทธิ์เพิ่มโทษทำหนังสือแปลแพงขึ้น 20%. วิญจักร (6 เมษายน 2537) : 4.
- โชคชัย กิจเกษมทวีสิน. กฎหมายการค้าสหรัฐ : ผลกระทบและท่าทีของไทย. รายงานเศรษฐกิจ ธนาคารกรุงไทย จำกัด (พฤศจิกายน 2531) : 58-64.
- ตีรณ พงศ์มพัฒน์. การรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจ : ดีหรือร้าย?. วารสาร เศรษฐศาสตร์จุฬาลงกรณ์ 4 (ธันวาคม 2535) : 325-364.
- ถึงเวลาปลดโซ่ตรวนสนธิสัญญาไทย-สหรัฐ. มติชน (15 พฤษภาคม 2537) : 6.

- ท่านอยู่ทั้งคน ทำไมไทยไม่หลุด 'พีดับบลิวแอล'. กรุงเทพธุรกิจ (11 พฤศจิกายน 2536) : 4.
- ทิศทางเศรษฐกิจไทยในทศวรรษหน้า. สยามรัฐ (4 มกราคม 2531) : 6-7.
- "เทรคบิลล์" มรดกกรรมการค้าเสรีโลก?. มติชนสุดสัปดาห์ (14 สิงหาคม 2531) : 47.
- ไทยต้องพร้อมปรับตัวสู่กฎการค้าโลก. กรุงเทพธุรกิจ (20 ธันวาคม 2536) : 3.
- ไทยเตรียมขอใช้สิทธิ จีเอสพี 16 รายการหลังถูกสหรัฐระงับ. กรุงเทพธุรกิจ (23 ธันวาคม 2536) : 7.
- ไทยเตรียมส่ง จนท.ไปสหรัฐ ดูงานลิขสิทธิ์คอมฯ ซอฟต์แวร์. ประชาชาติธุรกิจ (23-25 กันยายน 2536) : 6.
- ไทยพ้นกรงเล็บสหรัฐ. วิจัยกร (9 กันยายน 2536) : 1, 12, 13.
- 'ไทย' รอดถูกตอบโต้การค้าสหรัฐยืดเวลาให้อีก 1 เดือน. สยามโพสต์ (30 กรกฎาคม 2536) : 11.
- ไทย-สหรัฐฯ ตกลงต่ออายุสิ่งทอเพิ่มปริมาณโควต้าส่งออก 23%. ผู้จัดการ (5 เมษายน 2537) : 2.
- ไทย-สหรัฐฯ : สิทธิทรัพย์สินทางปัญญา VS มาตรา 301. สรุปข่าวธุรกิจฝ่ายวิชาการธนาคารกสิกรรมไทย (16-31 พฤษภาคม 2535) : 34.
- ชาวจีนประท้วงแรงบีบสหรัฐ. วิจัยกร (7 สิงหาคม 2536) : 1, 14.
- นโยบายการค้าระหว่างประเทศกับแนวโน้มเศรษฐกิจปี'38. มติชน (17 ธันวาคม 2537) : 18.
- นโยบายกีดกันการค้า : มรสุมร้ายจากสหรัฐฯ ถึงไทย. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ (2529) : 16.
- นาฟต้า ผลกระทบต่อธุรกิจไทย. วิจัยกร (19 สิงหาคม 2536) : 1, 14.
- นิติ เอี้ยวศรีวงศ์. เหลี่ยมเศรษฐกิจ. มติชน (1 ธันวาคม 2536) : 10.

- 'ปักอุทัย' พกความมั่นใจหวังหลีกเลี่ยงเอ็มโอยู. สยามรัฐ (3 พฤษภาคม 2536) : 7.
- ประกอบ คุปรัตน์. การศึกษาปัญหาข้อขัดข้องของการพัฒนาเศรษฐกิจไทย. มติชน (3 กุมภาพันธ์ 2536) : 1.
- ปรับ 'บง' เป็นแบงก์ด้าน 'แรงบีบ' สหรัฐ. กรุงเทพธุรกิจ (17 ธันวาคม 2536) : 1-2.
- ปรีชา บัณฑิตรังษี, "อุทัย" ทิ้งไฟใบบุสสุดท้ายในมือ "ชวน" ปลดแอก "301" ไม่สำเร็จลาออก. เดลินิวส์ (24 พฤษภาคม 2536) : 9.
- ปัญญา ไกรทัศน์. ตลาดค้าเสรีหัวใจสำคัญมั่งคั่งของเอเชีย. ผู้ส่งออก 1 (สิงหาคม 2531) : 71-73.
- ปัญหาสิทธิบัตรยาเข้าสภา ส.ส.หน้ามืดให้ยอมสหรัฐ. วิaggiกร (17 มิถุนายน 2536) : 1, 13.
- เปิดเบื้องหลังเจรจาการค้ารัฐบาลชาติชาย กับ รต.พณิชยสหรัฐฯ. ประชาชาติธุรกิจ (21 กันยายน 2531) : 15.
- ผลเจรจาการค้าไทย-สหรัฐ ค่าต่อค่าจากปาก "ศุภชัย พานิชภักดิ์". วิaggiกร (2 สิงหาคม 2536) : 2, 13.
- ผู้แทนการค้าสหรัฐย้ายเล่นเกมไทยต่อจากญี่ปุ่น. วิaggiกร (2 พฤษภาคม 2536) : 1, 12.
- ผู้นำ U.S. เตรียมประกาศท่าทีต่อเอเชีย. สยามโพสต์ (3 กรกฎาคม 2536) : 4.
- ผู้ผลิตภาพยนตร์ไวพิงแน่ถ้าลดภาษีฟิล์ม. มติชน (3 สิงหาคม 2536) : 4.
- เพชร อิศรเสนา ฅ อุษยชา. การกีดกันทางการค้า. รัฐาภิรักษ์ 1 (กรกฎาคม 2529) : 1-24.
- พ.ร.บ.ลิขสิทธิ์ใหม่โหดคุมถึงคาราโอเกะ-ดีวี. มติชน (19 พฤษภาคม 2536) : 4.

- ‘พาณิชย์’ ดัน ก.ม.4 ฉบับรวดปรับกฎหมายคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา. สยามโพสต์
(9 พฤศจิกายน 2536) : 22.
- ‘พาณิชย์’ ทำสนธิสัญญาตัดโควต้าสิ่งทอไทย. มติชน (24 พฤศจิกายน
2536) : 4.
- พาณิชย์สรุปผลปราบลิขสิทธิ์เถื่อน. วิญจักร (10 สิงหาคม 2536) : 3.
- พาณิชย์เสียงเข้มไม่ยอมสหรัฐระบุเงื่อนไข ‘ละเมิดอธิปไตย’. กรุงเทพธุรกิจ
(24 พฤศจิกายน 2536) : 1-2.
- พิสูจน์พลัง ‘อภัย-เพชร’ บนความขัดแย้งตลอดกาลที่ท่าเตียน. ประชาชาติธุรกิจ
(12-14 สิงหาคม 2536) : 30.
- ภาพรวมของการเจรจาอนุกรมการค้าเสรี. ผู้ส่งออก 2 (สิงหาคม 2531) : 76-77.
- มนตรี ภูมิ. ลาก่อนสหรัฐ สวัสดิ์เอเชีย. วิญจักร (9 กรกฎาคม 2536) : 2.
- มาตรา 301 และ GSP อาวุธพื้นฐานในการตอบโต้ทางเศรษฐกิจของสหรัฐ. มติชน
(31 พฤษภาคม 2537) : 7.
- มุมมองความสัมพันธ์การค้าไทย-สหรัฐ. ประชาชาติธุรกิจ (14-17 พฤศจิกายน
2536) : 4.
- ไมโครซอฟท์ไทย แฉรุกต้อนรับ ก.ม.ลิขสิทธิ์. ฐานเศรษฐกิจ (17-20
กรกฎาคม 2537) : 57.
- รมต.สหรัฐย้ำไทยต้องแก้ไขปัญหาลิขสิทธิ์. กรุงเทพธุรกิจ (22 มิถุนายน
2536) : 1, 2.
- ร่างกฎหมายลิขสิทธิ์ให้สิทธิคุ้มครองเพียบ. วิญจักร (28 มิถุนายน 2536) :
1, 13.
- เลขาธิการ อย.ฉลสิทธิบัตรยาสหรัฐ 7 ปี จดทะเบียน 500 ตัว คิดเงิน 3 พันล้าน.
กรุงเทพธุรกิจ (2 มิถุนายน 2536) : 1-2.
- เลิกสนธิสัญญาทางการค้าไทย-สหรัฐ ศกชียันไม่มีข้อใดได้รับผลประโยชน์.
กรุงเทพธุรกิจ (6 ธันวาคม 2536) : 7.

วอนสหรัฐคีน 'จีเอสพี' 24 รายการล่าสุดตติลทิตินค้าเครื่องเล่นวีดีโอ.

กรุงเทพธุรกิจ (15 พฤศจิกายน 2536) : 4.

วินัย ดะห์ลัน. ปัญหาทรัพย์สินทางปัญญาในจีน. กรุงเทพธุรกิจ (13 กุมภาพันธ์ 2536) : 4.

20-25.

วิม รุ่งวัฒนจินดา, สรุปผลการเจรจาระหว่างไทยสหรัฐ. สยามรัฐ (10 พฤษภาคม 2536) : 9.

ศึกชิงตลาด 6 หมื่นล้านธุรกิจซอฟต์แวร์รบหนัก. วิญจักร (11 มิถุนายน 2537) : 1, 2.

ศุภชัยต่อรองสหรัฐไม่ถูกตอบโต้ก็พอ. กรุงเทพธุรกิจ (21 กรกฎาคม 2536) : 4.

ศุภชัย แถลงผลการเจรจามั่นใจไทยหลุด พีเอฟซี เร่งคำตอบก่อนสิ้นสิงหาคม.

กรุงเทพธุรกิจ. (1 สิงหาคม 2536) : 11.

ศุภชัย มั่นใจหลุดพีเอฟซี. กรุงเทพธุรกิจ (26 กรกฎาคม 2536) : 1, 2.

ศุภชัยย้ำต้องเลิกสนธิสัญญากับสหรัฐใน 5 ปี. กรุงเทพธุรกิจ (2 ธันวาคม 2536) : 2.

สงครามบุนรี ไทย-สหรัฐ ไทยเริ่มเป็นต่อ. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ (22-28 เมษายน 2533) : 22.

สธ. เตรียมรับมือผลกระทบสิทธิบัตรยา. แนวหน้า (10 พฤษภาคม 2536) : 2.

สมชาย ภคภาสวิวัฒน์. การเมืองไทยกับรอยต่อแห่งเศรษฐกิจ. กรุงเทพธุรกิจ (20 กรกฎาคม 2536) : 16.

สหรัฐฯ กัดดันไม่หยุดบีบไทยเปิดเสรีการเงิน. ผู้จัดการ (9 พฤศจิกายน 2536) : 1-2.

สหรัฐกับสิทธิกีดกันทางการค้า. ผู้ส่งออก 1 (พฤษภาคม 2531) : 48-50.

สหรัฐขู่ไทยให้คุ้มครองยา. วิญจักร (7 พฤษภาคม 2536) : 1, 12.

- สหรัฐเดินเกมรุกหนักตีกลับร่าง ก.ม.ลิขสิทธิ์. วิทยจักร (5 กรกฎาคม 2536) :
1, 13.
- สหรัฐโทรสารขู่เล่นงานไทย. วิทยจักร (16 เมษายน 2536) : 1, 12.
- สหรัฐปลดไทยพ้น พีเอฟซี เข้าบัญชีถูกจับตามองแทน. สยามโพสต์ (9 กันยายน 2536) : 17.
- สหรัฐไม่มั่นใจไทยจะหลุด ฟีดับบลิวแอล. กรุงเทพธุรกิจ (22 ธันวาคม 2536)
: 2.
- สหรัฐระบุไทยละเมิดการค้ากฎหมายลิขสิทธิ์ไร้น้ำยา. สยามโพสต์ (2 พฤษภาคม 2536) : 2.
- สหรัฐรุกกดดันไทยหนักบีบเปิดเสรีทางการเงิน. สยามโพสต์ (10 พฤศจิกายน 2536) : 2.
- สหรัฐรุกหนักสงวนปัญหาการค้า คงมาตรา 301 เตรียมตอบโต้อีก. ผู้จัดการ
(23 ธันวาคม 2536) : 3.
- สหรัฐฯ ทวนกลับสู่เอเซียผลตอบแทนสูงสุดในโลก. ผู้จัดการ (8 พฤศจิกายน 2536) : 12.
- สหรัฐอเมริกาทะกาศตัด จีเอสพี 4 เลือเอเซีย เผยเบื้องหลังและผลกระทบ.
ผู้ส่งออก 1 (กุมภาพันธ์ 2531) : 39-45.
- สิทธิบัตรยา ไทยสูญ 5 พันล้าน. กรุงเทพธุรกิจ (26 พฤษภาคม 2536) : 4.
- สิรินทิพย์ ลักษณะภิรมย์. กม.สิทธิบัตรยาถึงเวลาต้องตัดสินใจ. กรุงเทพธุรกิจ
(26 มิถุนายน 2536) : 2, 13.
- สุรสิทธิ์ จรรยาเพศ. ความเสี่ยงของประเทศและผลต่อการพัฒนา. วิทยจักร
(21 ตุลาคม 2537) : 3.
- แสงชัย สุนทรวัฒน์. ทรัพย์สินทางปัญญา. ไทยรัฐ (9 กุมภาพันธ์ 2538) : 2.
_____. ทรัพย์สินทางปัญญากับอเมริกาชน. ไทยรัฐ (8 กุมภาพันธ์ 2538)
: 2.

- _____ . สงครามการค้าอเมริกากับจีน. ไทยรัฐ (6 กุมภาพันธ์ 2538) : 2.
- โสภิน เลิศรัฐการ. สหรัฐกับ GSP ในยุคปัจจุบัน. ผู้ส่งออก 1 (มีนาคม 2531) : 64-66.
- หนึ่งปีรัฐบาลโปร่งใส ใต้อั่งเล็บ รสช. ได้ปลดโซ่ตรวนแต่. มติชน (1 มกราคม 2535) : 5, 6.
- หัวหน้าสหรัฐตัด จีเอสพี กม.แรงงานไม่เข้าสภา. กรุงเทพธุรกิจ (26 พฤศจิกายน 2536) : 2.
- อย.แจ้งเงื่อนไขสหรัฐทำไทยสูงกว่าแสนล้าน. วิจักร (26 พฤษภาคม 2536) : 1, 13.
- อะไรอยู่ในเทรนด์บิลล์ของสหรัฐอเมริกา. ผู้ส่งออก 27 (กันยายน 2531) : 75-78.
- อุดมศิลป์ เตือนภัยไทยขาดแคลนยานยนต์. วิจักร (28 พฤษภาคม 2536) : 1, 12.
- อุทัยกังวลจัดสิ่งปิดฝุ่น กม.ลิขสิทธิ์. วิจักร (10 เมษายน 2536) : 1, 12.
- อุทัยจัดเกมจับละเมิดลิขสิทธิ์คุยล้นเทปเถื่อนลด 80%. มติชน (10 เมษายน 2536) : 4.
- อุทัยชุกเงื่อนงำต้นลิขสิทธิ์เข้า ครม.. วิจักร (6 กรกฎาคม 2536) : 1, 13.
- อุทัยได้ศุภชัยพาณิชย์ฟิล์มเรื่องจิว. แนวหน้า (30 กรกฎาคม 2536) : 3.
- อุทัยถูกสหรัฐเปื้อยวุ่นหลุด พีเอฟซี วันนี. สยามโพสต์ (4 กันยายน 2536) : 2.
- อุทัยไม่ต่อสัญญาสิ่งทอ ถ้ายังเสียเปรียบสหรัฐ. มติชน (1 ธันวาคม 2536) : 4.
- เอเชีย-แปซิฟิก ในศตวรรษที่ 21 ปัญหาท้าทายโลกในสายตาสหรัฐ. มติชน (18 กรกฎาคม 2536) : 4.
- เอนก เพิ่มวงศ์เสนีย์. ความร่วมมือทางเศรษฐกิจในเอเชีย. เอเชียปริทัศน์ (มกราคม-เมษายน 2536) : 1-13.

ภาษาอังกฤษ

- Brad, R. U.S. Foreign Policy After The Cold War. London : MIT Press, 1992.
- Carter, K.H.M. The Asian Dilemma in U.S. Foreign Policy. New York : M.E. Sharpe, 1989.
- Chamber of Commerce of the United States. The Omnibus Trade and Competitiveness Act of 1988, A Straight forward Guide to impact on U.S. and Foreign Business. (n.p., n.d.)
- Cingranelli, D.L., ed. Ethics, American Foreign Policy, and The Third world. New York : St. Martin's Press, 1993.
- Clark, D.N. and Wiwat Mungkandi, eds. U.S. Thailand Relations in a New International Era. California : n.p., 1990.
- Curley, M. Louise "Venture Capital and Investment Promotion in ASEAN," in ASEAN-U.S. Economic Relations, ed. Joseph L.H. Tan and Narongchai Akrasanee (Singapore : Loi Printing, 1990) pp.126-139.
- David, B.A. and Michael, P.C., eds. The Internationalization of U.S. Markets. New York : New York University Press, 1989.
- De Melo, J., ed. A General Equilibrium Analysis of US Foreign Trade Policy. London : MIT Press, 1992.

- Garnaut, R.G., ed. ASEAN in a charging Pacific and World Economy. Canberra : The Australian National University Press, 1980.
- Keohane, Robert O. & Nye, Joseph S. ed. Power and Interdependence, World Politic in Transition, Boston, Little Brown and Company, 1977.
- Lenway, S.A. The Politic of U.S. international trade. London : Pitman Publishing, 1985.
- Okuizumi, Kaoru Calder K.E. and Gong, G.W., eds. The U.S.-Japan Economic Relation in East and Southeast Asia. Colorado : Westview Press, 1992.
- Petri, Peter A. "One Bloc, Two Blocs, or None? Political-Economic Factors in Pacific Trade Policy," in The U.S.-Japan Economic Relationship in East and Southeast Asia, ed. Kaoru Okuizumi, Kent E. Calder, and Gerrit W. Gong (Colorado : Westview Press, 1992), pp.39-70.
- Srinivasan, T.N. "The National Defense Argument For Government Intervention in Foreign Trade," in U.S. Trade Policies in a Changing World Economy, ed. Robert M. Stern (Cambridge, Mass. : MIT Press, 1987), pp.337-363.
- Tan, Joseph L.H. and Narongchai Akrasanee, eds. ASEAN-U.S. Economic Relations. Singapore : Loi Printing, 1990.

ภาคผนวก

ภาคผนวก

แนวความคิดเกี่ยวกับทรัพย์สินทางปัญญานั้น เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นมานานหลายศตวรรษแล้ว แต่ยังไม่มีการสร้างกรอบแนวคิดพื้นฐานที่เป็นสากล และเป็นที่ยอมรับร่วมกันของนานาประเทศได้ เช่นเดียวกับปัญหาเรื่องสิทธิมนุษยชน ซึ่งถึงแม้ว่าจะมีปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนซึ่งถูกกำหนดขึ้นโดยองค์การกลางของโลกคือ องค์การสหประชาชาติ แต่ก็ยังไม่ได้รับการยอมรับจากบางประเทศ เพราะเห็นว่าปฏิญญาดังกล่าวนั้นถูกกำหนดขึ้นโดยประเทศตะวันตก ในขณะที่ประเทศในโลกละตินอเมริกา โดยเฉพาะในแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มีแนวความคิดต่อเรื่องสิทธิมนุษยชนในอีกลักษณะหนึ่ง เช่นเดียวกับเรื่องทรัพย์สินทางปัญญา ซึ่งยังคงมีทัศนคติที่แตกต่างกันขึ้นอยู่กับวัฒนธรรมและประเพณีของแต่ละชาติด้วย เช่น จีนถือว่าการลอกเลียนแบบงานศิลปะของบุคคลอื่นนั้นไม่ได้ถือเป็นการผิดหรือจำเป็นต้องมีความรับผิดชอบ เพราะการลอกเลียนแบบงานศิลปะนั้นอาจเป็นเสมือนคำยกย่องต่อผู้ที่ได้สร้างงานนั้นขึ้นมา ประเทศไทยเองก็เคยมีทัศนคติที่แตกต่างกันเกี่ยวกับการตีความโปรแกรมคอมพิวเตอร์ ซึ่งต่อมาได้ถูกกำหนดให้เป็นงานวรรณกรรมประเภทหนึ่งในพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ ฉบับปี พ.ศ. 2537 (1994) ในขณะที่ประเทศต่าง ๆ โดยเฉพาะในแถบเอเชียมีแนวความคิดต่อนักคิดนักประดิษฐ์ว่าเป็นผู้ที่ควรได้รับการยกย่องในสังคมเป็นด้านหลัก แต่กลุ่มประเทศตะวันตกมองว่าการยกย่องอย่างเดียวนั้นไม่เพียงพอ จำเป็นต้องได้รับความคุ้มครอง ซึ่งหากผู้ใดต้องการที่จะทำซ้ำ หรือลอกเลียนแบบก็ต้องจ่ายค่าตอบแทนแก่ผู้คิดค้นขึ้นมาตามสมควร โดยในทางปฏิบัติในแต่ละประเทศก็มีข้อกำหนด บทบัญญัติที่ต่างกันไป ดังนั้นในการศึกษาเรื่องปัญหาความขัดแย้งทางการค้าระหว่างไทยกับสหรัฐอเมริกา ในประเด็นเกี่ยวกับทรัพย์สินทางปัญญา จึงจำเป็นต้องกำหนดนิยามและขอบเขตของคำคำนี้ให้ชัดเจน เพราะถือเป็นประเด็นสำคัญที่นำไปสู่ความขัดแย้งทางการค้าระหว่างทั้งสองประเทศ

สหรัฐอเมริกาได้กล่าวหาไทยมาตั้งแต่ปี ค.ศ. 1989 ซึ่งเป็นปีแรกที่ไทยถูกระบุชื่อไว้ในบัญชีประเทศที่ถูกจับตามองเป็นพิเศษ ว่าไทยไม่ได้ให้ความคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาให้สหรัฐฯ ทำให้ธุรกิจของสหรัฐฯ ได้รับความเสียหายในหลายประเภทด้วยกัน กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับทรัพย์สินทางปัญญาที่ไทยใช้อยู่ในปัจจุบันก็ให้ความ

คุ้มครองไม่เพียงพอ สหรัฐฯ จึงได้เรียกร้องให้ไทยปรับปรุงและแก้ไข โดยสหรัฐฯ ได้ใช้เงื่อนไขการให้สิทธิพิเศษทางการค้า (Generalized System of Preferences - GSP) มาเป็นข้อต่อรอง

สิทธิพิเศษทางการค้า (GSP) ของสหรัฐฯ นั้นมีลักษณะเป็นการยกเว้นอากรขาเข้าแก่สินค้าทุกชนิดที่อยู่ในข่ายได้รับสิทธิพิเศษทางการค้าซึ่งมีจำนวนทั้งสิ้น 3,062 รายการ ในจำนวนนี้เป็นสินค้าที่ประเทศไทยส่งออกไปยังสหรัฐฯ ประมาณ 560 รายการ โดยมีมูลค่าการส่งออกในปี 1987 (ก่อนที่สหรัฐฯ จะประกาศใช้กฎหมายการค้าฉบับใหม่ในปี 1988) จำนวนทั้งสิ้น 551.6 ล้านดอลลาร์ หรือร้อยละ 25.44 ของมูลค่าสินค้าทั้งหมดที่ไทยส่งไปยังสหรัฐฯ¹ จะเห็นได้ว่าสิทธิพิเศษทางการค้าที่ไทยได้รับนั้น มีส่วนสำคัญที่ทำให้สินค้าไทยสามารถแข่งขันกับสินค้าจากประเทศอื่น ๆ ในตลาดสหรัฐฯ ทำให้ส่วนแบ่งทางการตลาดของไทยเพิ่มสูงขึ้น แต่การให้ GSP ของสหรัฐฯ นั้นก็ได้มีการระบุเงื่อนไขสำคัญไว้ด้วยกล่าวคือ สหรัฐฯ จะพิจารณาให้ GSP กับประเทศที่มีระดับการพัฒนาไม่สูงกว่าเกณฑ์ที่สหรัฐฯ กำหนดไว้ ซึ่งถือว่าเป็นเงื่อนไขที่สำคัญมาก กลุ่มประเทศอุตสาหกรรมใหม่ (NICs) ซึ่งได้แก่สาธารณรัฐเกาหลี ไต้หวัน ฮังกอน และสิงคโปร์ก็ได้รับผลกระทบจากเงื่อนไขข้อนี้ โดยถูกสหรัฐฯ ตัดสิทธิ GSP ไปเมื่อปี 1988 นอกจากนี้ยังมีเงื่อนไขสำคัญอีกหลายข้อแต่ข้อหนึ่งที่เป็นปัญหาของไทยในปัจจุบันก็คือการให้ความคุ้มครองแก่ทรัพย์สินทางปัญญาอย่างเพียงพอ โดยเฉพาะกับทรัพย์สินทางปัญญาหลัก ๆ อันได้แก่ ลิขสิทธิ์ สิทธิบัตร และเครื่องหมายการค้า ซึ่งสหรัฐฯ ได้เรียกร้องให้ไทยแก้ไขปรับปรุงเพื่อให้ได้มาตรฐานเป็นที่ยอมรับของทั้งสองฝ่ายได้ จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องทำความเข้าใจกับคำว่า "ทรัพย์สินทางปัญญา" ในกฎหมายไทย

---

¹ กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์ กระทรวงพาณิชย์, "ความสัมพันธ์และปัญหาทางเศรษฐกิจการค้ำระหว่างประเทศไทยกับสหรัฐอเมริกา," ตุลาคม 2531, หน้า 1.

ความหมายของทรัพย์สินทางปัญญา

องค์การคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาระหว่างประเทศ (World Intellectual Property Organization - WIPO) ได้ให้คำนิยามไว้ว่า "ทรัพย์สินทางปัญญา (Intellectual Property) ได้แก่ สิทธิอันเกี่ยวกับ วรรณกรรม ศิลปกรรม และงานด้านวิทยาศาสตร์ การแสดงงานด้านศิลปะ แผนภูมิ การถ่ายทอดเสียง การประดิษฐ์ การค้นพบทางวิทยาศาสตร์ การออกแบบทางด้านอุตสาหกรรม เครื่องหมายการค้า เครื่องหมายบริการ ชื่อการค้า การออกแบบและสิทธิอย่างอื่นที่มีผลเกิดจากทรัพย์สินทางปัญญา ในด้านอุตสาหกรรม วิทยาศาสตร์ วรรณกรรม และศิลปกรรม"²

ทรัพย์สินทางปัญญาเป็นผลงานที่เกิดจากปัญญาความคิดซึ่งสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ บุคคลผู้คิดประดิษฐ์ขึ้นย่อมมีสิทธิตามกฎหมายที่จะห้ามไม่ให้บุคคลอื่นนำไปแสวงหาประโยชน์ตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย โดยสิทธิดังกล่าวถือว่าเป็นทรัพย์สินชนิดหนึ่ง ถึงแม้ว่าทรัพย์สินทางปัญญาอาจจะไม่มีรูปร่าง เป็นแต่เพียงความรู้ ความสามารถ สติปัญญา และการใช้แรงงานของแต่ละบุคคล ในการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ขึ้นมา โดยในแต่ละประเทศนั้นกฎหมายกำหนดไว้ไม่เหมือนกันว่าทรัพย์สินใดเป็นทรัพย์สินทางปัญญา เพราะทรัพย์สินทางปัญญาบางชนิดถือว่าเป็นทรัพย์สินในประเทศหนึ่ง แต่ไม่ถือเป็นทรัพย์สินในอีกประเทศหนึ่ง ขึ้นอยู่กับบทบัญญัติของกฎหมายภายในของแต่ละประเทศ

ทรัพย์สินทางปัญญาสามารถแบ่งออกเป็นประเภทต่าง ๆ คือ³

1. ลิขสิทธิ์ (Copy Right)
2. อุตสาหกรรมสมบัติ (Industrial Property)

²สุทิน สัมปัตตะวนิช, พ.อ., "การคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา," (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ดวงกมล, 2534).

³นิวัฒน์ มีลาภ, "กฎหมายลิขสิทธิ์ กฎหมายเครื่องหมายการค้า และกฎหมายสิทธิบัตร," LA433 คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง (กรุงเทพฯ : หจก.ป.สัมพันธ์พาณิชย์, 2529) หน้า 13.

- 2.1 สิทธิบัตร (Patent)
- 2.2 เครื่องหมายการค้า (Trade Mark)
- 2.3 ชื่อทางการค้า (Trade Name, Commercial Name)
- 2.4 เครื่องหมายบริการ (Service Mark)
- 2.5 ความลับทางการค้า (Trade Secret)
- 2.6 กรรมวิธีทางเทคนิค (Know-How)
- 2.7 การออกแบบอุตสาหกรรม (Industrial Design)

ทรัพย์สินทางปัญญาประเภทใหญ่ ๆ ที่คนทั่วไปรู้จักกันดี ได้แก่ ลิขสิทธิ์ สิทธิบัตร และเครื่องหมายการค้า

ลิขสิทธ์

ลิขสิทธ์ ตามมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติลิขสิทธ์ 2537 (1994)

หมายความว่า สิทธิแต่ผู้เดียวที่จะกระทำการใด ๆ เกี่ยวกับงานที่ผู้สร้างสรรค์ได้ทำขึ้น โดยกำหนดให้ค่าว่าผู้สร้างสรรค์หมายถึง ผู้ทำหรือก่อให้เกิดงานโดยความคิดริเริ่มของตนเอง ดังนั้นผู้สร้างสรรค์จึงต้องประกอบด้วยผู้ที่มีความคิดริเริ่มของตนเองก่อนและใช้ความรู้ความชำนาญ และแรงงานของตนทำหรือก่อให้เกิดงานขึ้นตามความคิดริเริ่มนั้น ซึ่งต่อมากฎหมายไทยได้ขยายความเพิ่มเติม ให้ผู้ที่มีได้สร้างสรรค์งานโดยตรงแต่ได้ใช้สติปัญญา ความรู้ ความสามารถสร้างสรรค์ขึ้นเป็นงานใหม่ โดยการแปลหรือดัดแปลงงานของผู้อื่นที่มีอยู่ก่อนว่าเป็นผู้สร้างสรรค์เช่นกัน งานที่ผู้สร้างสรรค์ขึ้นภายในขอบเขตที่กฎหมายให้ความคุ้มครองในลักษณะลิขสิทธ์นั้นคือ งานสร้างสรรค์ประเภทวรรณกรรม นาฏกรรม ศิลปกรรม ดนตรีกรรม ทัศนวิสดุ ภาพยนตร์งานแพร่เสียง แพร่ภาพ หรืองานอื่น ๆ ซึ่งเป็นงานในแผนกวรรณคดี แผนกวิทยาศาสตร์ หรือแผนกศิลป์ กฎหมายไทยได้กำหนดตัวอย่างของงานที่เป็นลิขสิทธ์ไว้คือ⁴

⁴สมพร พรหมพิตาธร, ลิขสิทธ์ (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2538), หน้า 18.

1. วรรณกรรม หมายถึง งานนิพนธ์ทุกชนิดไม่ว่าจะแสดงออกมาโดยวิธีหรือรูปแบบใด เช่น สิ่งพิมพ์ สิ่งเขียน ปาฐกถา เทศนา คำปราศรัย สุนทรพจน์ สิ่งบันทึกเสียง และโปรแกรมคอมพิวเตอร์

โปรแกรมคอมพิวเตอร์ เป็นบทบัญญัติใหม่ ในพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ฉบับปี พ.ศ. 2537 (1994) ซึ่งเริ่มมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 22 มีนาคม 1995 หลังจากที่ได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาครบ 90 วัน บทบัญญัติเรื่องโปรแกรมคอมพิวเตอร์นี้เดิมไม่ได้มีการบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ฉบับปี พ.ศ. 2521 (1978) ซึ่งเป็นฉบับเดิมจึงถูกสหรัฐฯ กล่าวหาว่าพระราชบัญญัติฉบับนี้ให้ความคุ้มครองไม่เพียงพอ ทำให้ธุรกิจสัญชาติอเมริกันเสียผลประโยชน์ รัฐบาลไทยจึงต้องเร่งศึกษาปรับปรุง และในที่สุดก็ได้ผ่านความเห็นชอบจากรัฐสภา แม้จะมีกระแสคัดค้านอย่างกว้างขวางก็ตามกฎหมายลิขสิทธิ์ฉบับล่าสุดนี้ ได้กำหนดความหมายของโปรแกรมคอมพิวเตอร์ไว้ว่า "คำสั่ง ชุดคำสั่ง หรือสิ่งอื่นใดที่นำไปใช้กับเครื่องคอมพิวเตอร์ เพื่อให้เครื่องคอมพิวเตอร์ทำงาน หรือเพื่อให้ได้รับผลอย่างหนึ่งอย่างใด ทั้งนี้ไม่ว่าจะเป็นภาษาโปรแกรมคอมพิวเตอร์ในลักษณะใด" คอมพิวเตอร์ประกอบด้วยสองส่วนสำคัญคือ ส่วนที่เรียกว่า ฮาร์ดแวร์ (Hardware) และส่วนที่เรียกว่า ซอฟต์แวร์ (Software) ฮาร์ดแวร์ คือ ส่วนประกอบของระบบคอมพิวเตอร์ที่เป็นอุปกรณ์ต่างๆ ส่วนซอฟต์แวร์คือ กลุ่มของโปรแกรมที่ใช้ควบคุมหรือสั่งให้คอมพิวเตอร์ปฏิบัติงานตามต้องการ⁵ ถ้าปราศจากซอฟต์แวร์ แล้วฮาร์ดแวร์ จะเป็นอุปกรณ์ที่ไม่สามารถปฏิบัติงานหรือประมวลผลได้เลย ซอฟต์แวร์หรือโปรแกรมคอมพิวเตอร์จึงเป็นส่วนที่จำเป็นและสำคัญยิ่งในการใช้เครื่องคอมพิวเตอร์

2. ศิลปกรรม หมายถึง งานอันมีลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือหลายอย่างดังต่อไปนี้⁶

2.1 งานจิตรกรรม ได้แก่ งานสร้างสรรค์รูปทรงที่ประกอบด้วยเส้น แสง สี หรือสิ่งอื่นอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือหลายอย่างรวมกัน ลงบนวัสดุอย่างเดียวหรือหลายอย่าง

⁵ สาขาคอมพิวเตอร์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, "ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์," หน้า 61-62.

⁶ สมพร พรหมพิทาธร, ลิขสิทธิ์, หน้า 21.

2.2 งานประติมากรรม ได้แก่ งานสร้างสรรค์รูปทรงที่เกี่ยวกับ ปริมาตรที่สัมผัสและจับต้องได้

2.3 งานภาพพิมพ์ ได้แก่ งานสร้างสรรค์ภาพด้วยกรรมวิธีทางการ พิมพ์ และหมายความรวมถึงแม่พิมพ์หรือแบบพิมพ์ที่ใช้ในการพิมพ์ด้วย

2.4 งานสถาปัตยกรรม ได้แก่ งานออกแบบอาคาร หรือสิ่งปลูกสร้าง งานออกแบบตกแต่งภายใน หรือภายนอก ตลอดจนบริเวณของอาคารหรือสิ่งปลูกสร้าง

2.5 งานภาพถ่าย ได้แก่ งานสร้างสรรค์ภาพที่เกิดจากการใช้ เครื่องบันทึกภาพ โดยให้แสงผ่านเลนส์ไปยังฟิล์มหรือกระจก และล้างด้วยน้ำยาซึ่งมี สูตรเฉพาะ หรือด้วยกรรมวิธีใด ๆ อันทำให้เกิดภาพขึ้น หรือการบันทึกภาพโดย เครื่องมือหรือวิธีการอย่างอื่น

2.6 งานภาพประกอบ แผนที่โครงสร้าง หรืองานสร้างสรรค์รูปทรง สามมิติอันเกี่ยวกับภูมิศาสตร์ ภูมิประเทศ วิทยาศาสตร์

2.7 งานศิลปประยุกต์ ได้แก่ งานที่นำเอางานใน 2.1 ถึง 2.6 อย่างใดอย่างหนึ่ง หรือหลายอย่างรวมกันไปใช้ประโยชน์อย่างอื่น นอกเหนือจาก การชื่นชมในคุณค่าของตัวงานดังกล่าวนั้น เช่น นำไปใช้ นำไปตกแต่งวัสดุ หรือสิ่ง ของอันเป็นเครื่องใช้ หรือนำไปใช้เพื่อประโยชน์ทางการค้า ทั้งนี้ไม่ว่าจะมีคุณค่า ทางศิลปหรือไม่ และรวมทั้งภาพถ่ายและแผนผังของงานดังกล่าวด้วย

3. โสตทัศนวัสดุ หมายความว่า สิ่งบันทึกเสียง แผ่นเสียง แถบบันทึก เสียง แถบบันทึกภาพ หรือสิ่งอื่นใด ซึ่งบันทึกเสียงและหรือภาพไว้อันสามารถที่จะนำ มาเล่นซ้ำได้อีก ทั้งนี้ไม่ว่าจะต้องใช้เครื่องมืออื่นช่วยด้วยหรือไม่

ในเรื่องของโสตทัศนวัสดุก็เป็นประเด็นที่สหรัฐอเมริกาได้เรียกร้อง ให้รัฐบาลปรับปรุงกฎหมาย โดยต้องกำหนดโทษให้รุนแรงมากขึ้น และดำเนินการ จับกุมอย่างจริงจัง เพื่อให้ผู้กระทำผิดเข็ดหลาบ หลังจากที่สหรัฐอเมริกาใช้มาตรการ 301 กดดันรัฐบาลไทย ทำให้ธุรกิจแถบบันทึกภาพหรือวิดีโอเทปลอกเลียนแบบซึ่ง ครอบครองตลาดอยู่สูงถึง 90% ลดลงกว่า 50% และในส่วนของแถบบันทึกเสียง หรือเทป เพลง ซึ่งในช่วงปลายปี 1992 เทปลิขสิทธิ์มีส่วนแบ่งตลาดเพียง 2% แต่ในช่วงปี

1993 มีการเข้มงวดมากขึ้น ทำให้ส่วนแบ่งตลาดของเทปลิขสิทธิ์เพิ่มขึ้นเป็น 50% และสูงขึ้นเป็น 55% ในปี 1994⁷

4. ภาพยนตร์ หมายความว่า วัสดุทัศนวิสัยอันประกอบด้วยลำดับของภาพ ไม่ว่าจะมียี่สิบหรือมากกว่า โดยบันทึกลงในวัสดุไม่ว่าจะมีลักษณะใด ๆ เพื่อให้สามารถใช้วัสดุนั้น

4.1 นำออกฉายได้อย่างภาพยนตร์

4.2 สำหรับบันทึกลงบนวัสดุอื่นเพื่อนำออกฉายได้อย่างภาพยนตร์

งานแพร่เสียง แพร่ภาพ หมายความว่า งานที่นำออกสู่สาธารณชน โดยการแพร่เสียงทางวิทยุกระจายเสียง การแพร่เสียง และหรือภาพทางวิทยุ-โทรทัศน์ หรือโดยวิธีอย่างอื่นที่คล้ายคลึงกัน

สหรัฐฯ ได้เรียกร้องให้รัฐบาลไทยลดภาษีนำเข้าฟิล์มภาพยนตร์โดยอ้างว่าเป็นส่วนหนึ่งในการปราบปรามการละเมิดลิขสิทธิ์ภาพยนตร์ เพราะจะทำให้ราคาฟิล์มภาพยนตร์ที่ถูกต้องตามกฎหมายลิขสิทธิ์มีราคาถูกลง แต่ฝ่ายไทยได้พยายามเสนอทางออกให้ไปเจรจาเรื่องนี้ภายใต้กรอบของ GATT ซึ่งหมายถึงการเสนอ (offer) ลดภาษี 2 ฝ่ายที่เจนีวา ซึ่งการเจรจาภายใต้กรอบของ GATT นั้น สหรัฐฯ เสนอให้ฝ่ายไทยลดภาษีฟิล์มภาพยนตร์ที่ถ่ายทำแล้วภายนอกประเทศในอัตราจัดเก็บเมตรละ 30 บาทลง โดยใช้คำว่า "Exposed Film" ในระดับเดียวกับการจัดเก็บภาษีนำเข้าฟิล์มภาพยนตร์ของประเทศเพื่อนบ้านในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยคณะผู้แทนสหรัฐฯ ได้แจ้งความประสงค์จะลดภาษีสินค้าสิ่งทอรายการตามหมายเลขที่ H.S.5407.2000⁸ ซึ่งเป็นผ้าที่ถักจากเส้นใยสังเคราะห์ (Woven Fabric of Synthetic Fiber) ที่จัดเก็บภาษีนำเข้าร้อยละ 17 ให้เหลือศูนย์ภายใต้เงื่อนไข เมื่อไทยขอมลดภาษีภาพยนตร์ในอัตราที่สหรัฐฯ พอใจ แต่ทางฝ่ายไทยนั้นยังไม่ได้ตัดสินใจในประเด็นนี้

⁷"วิดีโอ/เพลงลิขสิทธิ์ออกฤทธิ์จัดโปรโมชันดังลูกค้า," ฐานเศรษฐกิจ (25-28 มีนาคม 2538) : 34.

⁸"การค้าไทย-สหรัฐฯ," ประชาชาติธุรกิจ (15-18 สิงหาคม 2536) : 4.

งานอันมีลักษณะเป็นลิขสิทธิ์ดังกล่าวมาแล้วนั้น ผู้อื่นไม่สามารถนำไปแสวงหาประโยชน์ในลักษณะการทำซ้ำ ทำเพิ่มเติม ลอกเลียน ดัดแปลง หรือนำออกไปโฆษณา หากฝ่าฝืนผู้ละเมิดต่อสิทธิของผู้สร้างสรรค์ต้องรับผิดชอบทั้งทางแพ่งและทางอาญา เพราะลิขสิทธิ์เป็นทรัพย์สินที่ไม่มีรูปร่าง (Incorporeal property)^๑ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา ๑๑ บัญญัติไว้ว่า "ทรัพย์สินหมายความรวมทั้งวัตถุไม่มีรูปร่าง ซึ่งอาจมีราคาได้และถือเอาได้ลิขสิทธิ์เป็นทรัพย์สิน ดังนั้นจึงเป็นสิ่งที่มิใช่เจ้าของได้ โอน และตกทอดเป็นมรดกได้เช่นเดียวกับทรัพย์สินอื่น ๆ"

ลิขสิทธิ์ระหว่างประเทศ

ความเจริญก้าวหน้าทางการสื่อสาร ทำให้ผลงานการสร้างสรรค์แพร่กระจายไปได้อย่างรวดเร็ว ทำให้เกิดความร่วมมือกันในการคุ้มครองลิขสิทธิ์ระหว่างประเทศขึ้น โดยมีเหตุผลดังต่อไปนี้คือ^{๑๐}

1. เหตุผลทางด้าน การแลกเปลี่ยนงานสร้างสรรค์ เนื่องจากความแตกต่างในด้านภูมิประเทศ ศาสนา และเชื้อชาติ จึงทำให้รูปแบบหรือแนวความคิดต่างกัน งานสร้างสรรค์ที่เกิดขึ้นในแต่ละภูมิภาคก็ต่างกันไปด้วย ประเทศต่าง ๆ ย่อมจำเป็นต้องแลกเปลี่ยนงานสร้างสรรค์กัน จึงจำเป็นต้องมีลิขสิทธิ์ระหว่างประเทศที่จะรองรับคุ้มครองบรรดางานสร้างสรรค์เหล่านั้น ซึ่งเป็นความปรารถนาของประเทศต่าง ๆ ที่จะส่งงานสร้างสรรค์ของตนออกและนำเข้ามาในประเทศ ซึ่งเป็นการแลกเปลี่ยนแนวความคิด และวัฒนธรรม เพื่อพัฒนาสังคม โลกมนุษย์ต่อไป

2. เหตุผลทางด้านหลักความเป็นธรรมและศีลธรรม การเคารพผลงานของผู้สร้างสรรค์ด้วยกฎหมายลิขสิทธิ์ภายในประเทศ เป็นเครื่องมือยืนยันถึงความ เป็นธรรมของประเทศนั้น ๆ ในทำนองเดียวกัน ในแต่ละประเทศที่ผลิตทรัพย์สินทางปัญญาที่ประเทศอื่นนำไปใช้ประโยชน์ด้วยก็จะต้องตอบแทนประเทศดังกล่าว เพื่อที่จะ

^๑ วสันต์ ธีรานุรักษ์, ร.ต.อ., ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ฉบับมาตรฐาน, (กรุงเทพฯ : ธีรานุสรณ์การพิมพ์, 2527) หน้า 25.

^{๑๐} ไชยยศ เหมะรัชตะ, "ปัญหากฎหมายลิขสิทธิ์," (รายงานผลการวิจัยทุนรัชดาภิเษกสมโภช จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2527) หน้า 224-225.

ส่งเสริมให้ผู้สร้างสรรค์ได้มีกำลังใจในการคิดงานใหม่ๆ ต่อไป และถือเป็นศีลธรรม และมรรยาทที่พึงปฏิบัติต่อกัน ในระหว่างประเทศ โดยหลักการของลิขสิทธิ์ระหว่างประเทศ

3. เหตุผลทางด้านการอนุรักษ์และพัฒนาศิลปวัฒนธรรม การคุ้มครองงานสร้างสรรค์นี้เกี่ยวข้องกับศิลปวัฒนธรรมระหว่างประเทศ อันถือเป็นรากฐานของสังคมระหว่างประเทศ ซึ่งย่อมเป็นการอนุรักษ์มิให้ถูกบิดเบือนไปด้วยหลัก "ธรรม-สิทธิ์" (Moral Right) ที่ห้ามดัดแปลงอันจะทำให้งานเสื่อมคุณค่า หรือทำให้เสียหายต่อชื่อเสียงเกียรติคุณของผู้สร้างสรรค์หรือของประเทศชาติ และการคุ้มครองลิขสิทธิ์ระหว่างประเทศ ยังเป็นการส่งเสริมสนับสนุนให้มีการสร้างสรรค์งานให้มากขึ้น ทั้งคุณภาพและปริมาณ เมื่อผู้สร้างสรรค์ได้รับผลประโยชน์ตอบแทนที่คุ้มค่าและมีงานสร้างสรรค์ให้เปรียบเทียบแข่งขันกัน

4. เหตุผลทางด้านเศรษฐกิจ การผลิตงานสร้างสรรค์จำเป็นที่จะต้องลงทุนอย่างมาก และการใช้ลิขสิทธิ์ก็จำเป็นต้องเสียค่าลิขสิทธิ์ตอบแทน ผลประโยชน์ตอบแทนกันนี้จะมีผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศ การพัฒนาระบบลิขสิทธิ์ระหว่างประเทศก็ย่อมมีผลต่อการพัฒนาระบบเศรษฐกิจของประเทศเช่นเดียวกัน เช่น การนำเข้าซึ่งลิขสิทธิ์ระหว่างประเทศย่อมจะทำให้งานสร้างสรรค์กระทบกระเทือน เพราะมีการแข่งขันกันอย่างไม่มีหลักเกณฑ์

5. เหตุผลทางด้านชื่อเสียงเกียรติคุณ การเคารพ ในลิขสิทธิ์ระหว่างประเทศเป็นสัมพันธไมตรีระหว่างกันอันจะนำมาซึ่งชื่อเสียง ในการให้ความเป็นธรรม ด้วยการคุ้มครองงานสร้างสรรค์ และเป็นการเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรม อันเป็นมรดกของวัฒนธรรมของประเทศ ซึ่งจะได้รับการยกย่องเชิดชูชื่อเสียงเกียรติยศของประเทศ

6. เหตุผลทางด้านความร่วมมือระหว่างประเทศ การให้ความคุ้มครองลิขสิทธิ์ระหว่างประเทศนี้ เป็นกิจกรรมระหว่างประเทศที่สำคัญประการหนึ่งที่นานาประเทศให้การยอมรับ ความร่วมมือระหว่างกันนี้จะเป็นการส่งเสริมสัมพันธไมตรีทั้งทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมให้เจริญรุดหน้าต่อไป

มาตรา 42 บัญญัติไว้ว่างานอันมีลิขสิทธิ์ตามกฎหมายของประเทศที่เป็นภาคีแห่งอนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองลิขสิทธิ์ ซึ่งไทยเป็นภาคีอยู่ด้วย และกฎหมาย

ของประเทศนั้นได้ให้ความคุ้มครองเช่นเดียวกัน แก่งานอันมีลิขสิทธิ์ของภาคอื่น ๆ ของอนุสัญญาดังกล่าว หรืองานอันมีลิขสิทธิ์ขององค์การระหว่างประเทศ ซึ่งประเทศไทยร่วมเป็นสมาชิกอยู่ด้วย ก็จะได้รับ ความคุ้มครองตามพระราชบัญญัตินี้ ทั้งนี้ภายใต้เงื่อนไขที่กำหนดโดยพระราชกฤษฎีกากำหนดเงื่อนไข เพื่อคุ้มครองลิขสิทธิ์ระหว่างประเทศ พ.ศ. 2526 (1986) ซึ่งมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 10 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1986 เพราะประเทศไทยได้เข้าเป็นภาคีอนุสัญญาระหว่างประเทศ ว่าด้วยความคุ้มครองวรรณกรรมและศิลปกรรม ซึ่งได้ตกลงกันที่ กรุงเบอร์ลิน ประเทศสวีตเซอร์แลนด์ ตั้งแต่วันที่ 17 มิถุนายน 1931¹¹ พระราชกฤษฎีกาฉบับนี้มีข้อความสำคัญดังนี้คือ

1. งานอันมีลิขสิทธิ์ระหว่างประเทศที่จะได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายว่าด้วยลิขสิทธิ์ภายใต้เงื่อนไขต่อไปนี้

1.1 ในกรณีที่ยังไม่ได้โฆษณา ผู้สร้างสรรค์ต้องเป็นผู้มีสัญชาติหรือเป็นคนในบังคับของประเทศที่เป็นภาคีแห่งอนุสัญญา หรือมีถิ่นพำนักอยู่ในประเทศที่เป็นภาคีแห่งอนุสัญญา ทั้งนี้ตลอดระยะเวลาหรือส่วนใหญ่ในการสร้างสรรค์งานนั้น ในกรณีที่ได้โฆษณาแล้ว การโฆษณาจะต้องกระทำเป็นครั้งแรกในประเทศที่เป็นภาคีแห่งอนุสัญญา

1.2 งานนั้นจะต้องเป็นงานที่เป็นไปตามเงื่อนไขและวิธีการซึ่งกฎหมายว่าด้วยลิขสิทธิ์ของประเทศที่เกิดแห่งงานนั้นกำหนดไว้ด้วย

2. ให้มีอายุแห่งการคุ้มครองตามที่กฎหมายของประเทศที่เกิดงานกำหนดไว้ แต่ทั้งนี้จะต้องไม่เกินอายุแห่งการคุ้มครองลิขสิทธิ์ตามกฎหมายว่าด้วยลิขสิทธิ์ของไทย

3. ในกรณีที่เป็นวรรณกรรมหรือนาฏกรรม ถ้าเจ้าของลิขสิทธิ์มิได้จัดทำให้มีหรืออนุญาตให้ผู้ใดจัดทำค่าแปลเป็นภาษาไทย หรือโฆษณาค่าแปลนั้นในราชอาณาจักรภายใน 10 ปี นับแต่วันสิ้นปีปฏิทินที่ได้มีการโฆษณา วรรณกรรม หรือนาฏกรรม

¹¹ ศูนย์วิจัยกฎหมายและการพัฒนา คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, "รายงานการศึกษาขั้นต้นฉบับสมบูรณ์ เรื่องสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญากับการเจรจาการค้าหลายฝ่ายของแอกตต์ เพื่อเสนอกรมเศรษฐกิจการพาณิชย์ กระทรวงพาณิชย์," 2531, หน้า 18.

ดังกล่าวเป็นครั้งแรก ให้ถือว่าสิทธิที่จะห้ามมิให้ทำซ้ำ หรือดัดแปลง หรือโฆษณา ซึ่ง
ค่าแปลในราชอาณาจักรเป็นอันสิ้นสุดลง เพราะฉะนั้นการแปลต้นฉบับที่โฆษณามาแล้ว
นานกว่า 10 ปี จึงอาจกระทำได้โดยไม่เป็นการละเมิดลิขสิทธิ์แต่อย่างใด

4. ประเทศที่เป็นประเทศที่เกิดแห่งงานได้บัญญัติไว้ในมาตรา 3 มี
ใจความว่า

4.1 ประเทศที่ผู้สร้างสรรค์มีสัญชาติ หรือเป็นคนในบังคับ หรือมีถิ่น
ที่อยู่ ทั้งนี้ตลอดระยะเวลาหรือเป็นส่วนใหญ่ในการสร้างสรรค์งานนั้น ถ้างานนั้นเป็น
งานที่ยังไม่ได้โฆษณา

4.2 ประเทศที่ได้โฆษณานั้นเป็นครั้งแรก ถ้างานนั้นเป็นงานที่ได้
โฆษณาแล้ว

4.3 ประเทศที่กฎหมายบัญญัติอายุแห่งการคุ้มครองลิขสิทธิ์ไว้สั้นที่สุด
ถ้างานนั้นเป็นงานที่ได้โฆษณาพร้อมกันในหลายประเทศที่เป็นภาคีแห่งอนุสัญญา

4.4 ประเทศที่เป็นภาคีแห่งอนุสัญญา ถ้างานนั้นเป็นงานที่ได้โฆษณา
พร้อมกันในประเทศที่มีได้ เป็นภาคีแห่งอนุสัญญาและในประเทศที่เป็นภาคีแห่งอนุสัญญา
การคุ้มครองลิขสิทธิ์ระหว่างประเทศมีอนุสัญญาที่ประเทศต่าง ๆ เข้าเป็น
สมาชิกมาก มีอยู่ 2 อนุสัญญา คือ

1. อนุสัญญาเบอร์น (The Berne Convention)¹² ซึ่งไทยเป็นสมาชิก
อยู่ด้วย และมีสมาชิกทั้งสิ้น 84 ประเทศ อนุสัญญานี้ถือว่าลิขสิทธิ์เป็นผลที่เกิดขึ้น
โดยอัตโนมัติ ไม่จำเป็นต้องมีการจดทะเบียน สหรัฐอเมริกาได้เข้าเป็นสมาชิกเมื่อ
1 มีนาคม ค.ศ. 1989 แต่รัสเซีย และจีนยังมิได้เข้าเป็นสมาชิก

อนุสัญญาเบอร์น เป็นข้อตกลงระหว่างประเทศที่เกี่ยวกับการคุ้มครอง
วรรณกรรมและศิลปกรรมที่ค่อนข้างเก่าแก่มากกว่าหนึ่งศตวรรษ และได้ผ่านการ
ปรับปรุงแก้ไขมาแล้วหลายครั้ง อนุสัญญานี้ได้ตกลงกันครั้งแรก เมื่อวันที่ 9 กันยายน
ค.ศ. 1886 เสรีสมบูรณที่กรุงปารีสในวันที่ 4 พฤษภาคม ค.ศ. 1896 และได้มีการ
แก้ไขปรับปรุงครั้งแรกที่นครเบอร์ลิน เมื่อวันที่ 13 พฤศจิกายน ค.ศ. 1908 และ
เสรีสมบูรณที่กรุงเบอร์น ในวันที่ 20 สิงหาคม ค.ศ. 1914 และได้มีการแก้ไข

¹² ไซยศ เหมะรัชตะ, ปัญหากฎหมายลิขสิทธิ์, หน้า 18-20.

ปรับปรุงอีกหลายครั้ง ซึ่งประเทศไทยไม่ได้เข้าเป็นภาคีอนุสัญญาที่ได้ทำการแก้ไขปรับปรุงครั้งหลัง ๆ โดยยังคงเป็นภาคีฉบับก่อนหน้าคือ ฉบับปี ค.ศ. 1886 ค.ศ. 1896 และ ค.ศ. 1908 และเฉพาะส่วนการบริหารสหภาพตามมาตรา 22-38 ของฉบับแก้ไขที่กรุงปารีส (Paris Act) เมื่อวันที่ 24 กรกฎาคม ค.ศ. 1971 โดยสรุปอนุสัญญาเบอร์น ได้ผ่านการแก้ไขมาแล้วถึง 6 ครั้ง ประเทศต่าง ๆ จะสมัครเข้าเป็นสมาชิกอนุสัญญาฉบับที่ปรับปรุงใหม่แตกต่างกันไปตามความเหมาะสมและสอดคล้องกับผลประโยชน์ของประเทศตน

2. อนุสัญญาลิขสิทธิ์สากล (Universal Copy Right Convention หรือ U.C.C.) มีสมาชิกทั้งสิ้น 125 ประเทศ เป็นอนุสัญญาที่กำหนดให้ต้องมีการจดทะเบียนเป็นพิธีการ โดยมีหลักฐานดังนี้

2.1 ต้องแสดงสัญลักษณ์การสงวนลิขสิทธิ์ไว้ทุกฉบับ เช่น "Copy right" หรือ "Copr" หรือ ALL RIGHT RESERVE พร้อมทั้งระบุชื่อเจ้าของลิขสิทธิ์และปีที่สร้างสรรค์หรือโฆษณางานนั้นด้วย

2.2 ต้องทำการจดทะเบียนลิขสิทธิ์ไว้กับทางราชการ ตามที่กฎหมายแต่ละประเทศได้กำหนดไว้

2.3 ต้องส่งสำเนาไปเก็บรักษาไว้ ณ สถานที่ที่ราชการกำหนด อนุสัญญาลิขสิทธิ์สากลนี้มีสหรัฐอเมริกาเป็นตัวตั้งตัวตี รัสเซีย และจีนก็เข้าเป็นสมาชิกด้วย ความจริงอนุสัญญาเบอร์นเปิดโอกาสให้เป็นเอกสิทธิ์ของแต่ละประเทศที่จะกำหนดกฎหมายลิขสิทธิ์ของตนให้มีการจดทะเบียนหรือไม่ก็ได้ แต่อนุสัญญาลิขสิทธิ์สากลกำหนดว่าจะต้องมีการจดทะเบียน ซึ่งขัดกับกฎหมายไทย ไทยจึงมิได้เข้าร่วมเป็นสมาชิก

อนุสัญญาลิขสิทธิ์สากลได้ทำการตกลงกัน ในปี ค.ศ. 1952 และได้มีการปรับปรุงแก้ไขที่กรุงปารีส เมื่อวันที่ 24 กรกฎาคม ค.ศ. 1977 พร้อม ๆ กับการแก้ไขอนุสัญญาเบอร์นครั้งสุดท้าย การแก้ไขครั้งนี้ทำให้มีความคล้ายคลึงกับอนุสัญญาเบอร์นมากขึ้น แม้จะยังคงหลักเกณฑ์ที่แตกต่างกันอยู่ก็ตาม

สิทธิบัตร

สิทธิบัตร (Patent) หมายถึง "สิทธิเด็ดขาดที่กฎหมายให้แก่ผู้ประดิษฐ์ ในอันที่จะใช้ประโยชน์จากสิ่งที่เป็นผลจากความคิดสร้างสรรค์ของผู้หนึ่งผู้ใด ภายในระยะเวลาที่กฎหมายกำหนดไว้โดยเฉพาะ" สิทธิบัตรมีลักษณะเป็นตราสารที่ออกให้ โดยทางราชการ เพื่อให้สิทธิอำนาจหรือการอนุญาตเด็ดขาดแก่ผู้หนึ่งผู้ใดที่จะผลิต ใช้ และขายการประดิษฐ์ใหม่ ๆ ของตน

ประเทศไทยเริ่มมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติสิทธิบัตรมาตั้งแต่สมัย รัชกาลที่ 6 ต่อมาได้มีการปรับปรุงเพื่อให้มีความเหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบันมากขึ้น คือ พระราชบัญญัติสิทธิบัตร พ.ศ. 2522 (1979) และฉบับ พ.ศ. 2535 (1992) การแก้ไขพระราชบัญญัติทั้งสองครั้งนั้น ไทยยังคงรักษาบทบัญญัติสำคัญ ๆ เอาไว้ ถึงแม้ว่าจะได้มีการเปลี่ยนแปลงสาระบางส่วนไป ตามแรงกดดันของสหรัฐอเมริกา เพราะบทบัญญัติบางมาตรานั้นได้บัญญัติขึ้นเพื่อป้องกันผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับประชาชน อย่างกว้างขวาง บทบัญญัติที่สำคัญที่เกี่ยวข้องโดยตรงต่อความสัมพันธ์ทางการค้า ไทยกับสหรัฐฯ คือ

มาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติสิทธิบัตร พ.ศ. 2522 (1979) บัญญัติไว้ว่า "ภายใต้บทบังคับแห่งมาตรา 9 การประดิษฐ์ที่ขอรับสิทธิบัตรได้ต้องประกอบด้วย ลักษณะดังต่อไปนี้"

1. เป็นการประดิษฐ์ขึ้นใหม่ มาตรา 6 บัญญัติไว้ว่า ได้แก่การประดิษฐ์ ที่ไม่เป็นงานที่ปรากฏอยู่แล้ว งานที่ปรากฏอยู่แล้ว หมายถึง

- การประดิษฐ์ที่มีหรือใช้แพร่หลายอยู่แล้วในราชอาณาจักรก่อนวันขอรับสิทธิบัตร
- การประดิษฐ์ที่ได้มีการเปิดเผยสาระสำคัญ หรือรายละเอียดใน เอกสารหรือสิ่งพิมพ์ที่ได้เผยแพร่อยู่แล้ว ไม่ว่าจะในหรือนอกราชอาณาจักร ก่อนวันขอรับสิทธิบัตร และไม่ว่าการเปิดเผยนั้นจะกระทำโดยเอกสาร สิ่งพิมพ์ การนำออกแสดงหรือการเปิดเผยต่อสาธารณชนด้วยประการใด ๆ
- การประดิษฐ์ที่ได้รับสิทธิบัตรไว้แล้ว ไม่ว่าจะในหรือนอกราชอาณาจักร ก่อนวันขอรับสิทธิบัตร

- การประดิษฐ์ที่ขอรับสิทธิบัตรไว้แล้วนอกราชอาณาจักรเป็นเวลาเกินกว่า 12 เดือน ก่อนวันขอรับสิทธิบัตร แต่ยังมีได้มีการออกสิทธิบัตรให้

- การประดิษฐ์ที่มีการขอรับสิทธิบัตรไว้แล้วในราชอาณาจักร และผู้ขอได้ละทิ้งคำขอรับสิทธิบัตร แต่ทั้งนี้ต้องไม่กระทบกระเทือนถึงสิทธิของผู้ประดิษฐ์ร่วม ซึ่งมีใช้ยื่นคำขอรับสิทธิบัตร

การเปิดเผยสาระสำคัญ หรือรายละเอียดที่เกิดขึ้นหรือเป็นผลมาจากการกระทำอันมิชอบด้วยกฎหมาย หรือการเปิดเผยสาระสำคัญหรือรายละเอียดที่เกิดขึ้นหรือเป็นผลมาจากการที่ผู้ประดิษฐ์แสดงผลงานในงานแสดงสินค้าระหว่างประเทศ หรือในงานแสดงต่อสาธารณชนของทางราชการ และการเปิดเผยสาระสำคัญ หรือรายละเอียดดังกล่าวได้กระทำภายในหนึ่งร้อยแปดสิบวันก่อนที่จะมีการขอรับสิทธิบัตร มิให้ถือว่าเป็นการเปิดเผยสาระสำคัญหรือรายละเอียด

เงื่อนไขการประดิษฐ์ที่จะขอรับสิทธิบัตรได้จะต้องเป็นการประดิษฐ์ที่มีความใหม่หรือเรียกตามหลักสิทธิบัตรสากลว่า โนวเอลตี้ (Novelty) กล่าวคือ

1. การประดิษฐ์สิ่งใหม่ให้ถือความปรากฏอยู่ ความมีอยู่ของสิ่งนั้น ๆ เป็นสำคัญ
2. ถือวันยื่นคำขอรับสิทธิบัตรเป็นหลักในการพิจารณาว่าเป็นสิ่งประดิษฐ์ใหม่หรือไม่
3. งานที่ปรากฏอยู่แล้วมีการพิจารณาใน 2 ลักษณะคือ ในวงกว้าง ถือตามที่ปรากฏเป็นสากล ในวงแคบถือตามที่ปรากฏในท้องถิ่นหรือในประเทศ แต่การพิจารณาในระดับสากลนั้นเป็นที่ยอมรับมากกว่าการพิจารณาในระดับประเทศ
4. พระราชบัญญัติสิทธิบัตรของไทยใช้หลักการพิจารณาแบบผสมคือ หากมีการเผยแพร่อยู่แล้วเป็นสากล ก็จะไม่พิจารณาว่าเคยปรากฏอยู่แล้วในประเทศ
5. การพิจารณาว่าเป็นสิ่งที่ปรากฏอยู่แล้วหรือไม่ ส่วนมากยึดหลักการเผยแพร่โดยสิ่งพิมพ์ หรือการเก็บรักษาไว้ในที่สาธารณชน สามารถรู้เห็นได้ง่ายเช่น ห้องสมุด ย่อมถือว่าเป็นการเผยแพร่ตามนัยนี้ทั้งสิ้น
6. การประดิษฐ์สิ่งใหม่ที่ยังไม่ได้มีการเปิดเผยต่อสาธารณชน แต่ได้ยื่นคำขอสิทธิบัตร และอยู่ในช่วงที่กำลังพิจารณา หากมีผู้อื่นยื่นขอเช่นกัน ถือว่าการขอรายหลังเป็นการขอซ้ำซาก หากรายแรกดำเนินการอย่างถูกต้องตามที่กำหนดไว้

2. การประดิษฐ์ที่มีขั้นการประดิษฐ์สูงขึ้น (Inventive step)

- 2.1 การประดิษฐ์ที่มีขั้นการประดิษฐ์สูงขึ้น อาจจะมีลักษณะที่มองไม่เห็นโดยทั่ว ๆ ไป (non-obviousness)
- 2.2 ต้องไม่ล้ำหลังกว่าสิ่งที่ปรากฏอยู่แล้ว
- 2.3 การพิจารณาว่าสิ่งประดิษฐ์นั้นมีขั้นการประดิษฐ์สูงขึ้นหรือไม่ ให้ถือเอาวันยื่นคำขอสิทธิบัตรเป็นเกณฑ์ประกอบกับสายตาของบุคคลที่รู้จักศิลปะแบบธรรมดาๆ และไม่สามารถมองเห็นว่าการประดิษฐ์นั้นสูงขึ้นอย่างไร ให้ถือว่างานประดิษฐ์นั้นเป็น inventive step

2.4 นำข้อมูลทั้งหมดของการประดิษฐ์ที่ปรากฏอยู่แล้ว (prior art) มาพิจารณาหากพบว่าสิ่งที่ประดิษฐ์ใหม่มีพัฒนาการล้ำหน้ากว่า ก็ให้ถือว่า การประดิษฐ์ใหม่นั้นมีขั้นการประดิษฐ์ที่สูงขึ้น

3. เป็นการประดิษฐ์ที่สามารถประยุกต์ในทางอุตสาหกรรม เป็นการพิจารณาว่าผลิตภัณฑ์นั้นได้ประดิษฐ์ขึ้นเพื่อใช้ในกิจการอุตสาหกรรมใดบ้าง จะพิจารณาด้านการอุตสาหกรรมเป็นหลัก รวมทั้งหัตถกรรม เกษตรกรรม และพาณิชย์กรรม

การประดิษฐ์ที่ขอรับสิทธิบัตรไม่ได้ตามมาตรา 9 ประกอบด้วย

- อาหาร เครื่องดื่ม หรือยา หรือสิ่งผสมยา
- เครื่องจักรที่ใช้ในการเกษตรกรรมโดยตรง
- สัตว์ พืช หรือกรรมวิธีทางชีววิทยาในการผลิตสัตว์ หรือพืชขึ้น
- กฎเกณฑ์และทฤษฎีทางวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์
- ระบบข้อมูลสำหรับการทำงานของเครื่องคอมพิวเตอร์
- การประดิษฐ์ที่ขัดต่อความสงบเรียบร้อย ศีลธรรมอันดี อนามัยหรือ

สวัสดิภาพของประชาชน

- การประดิษฐ์ที่กำหนดโดยพระราชกฤษฎีกา ทั้งนี้ไม่กระทบกระเทือนการประดิษฐ์ที่ได้จดทะเบียนเพื่อรับสิทธิบัตรแล้ว

บทบัญญัติมาตรา 9 นี้เป็นประเด็นสำคัญที่ทำให้คณะผู้แทนทางการค้าสหรัฐฯ สมาคมผลิตภัณฑ์เภสัชกรรมและสภาหอการค้าอเมริกันได้ทำสมุดปกขาวยื่นต่อรัฐบาลไทยโดยมีสาระสำคัญดังต่อไปนี้คือ¹³

1. ประเทศไทยไม่ให้ความคุ้มครองตามกฎหมายสิทธิบัตรแก่ผลิตภัณฑ์ยา ซึ่งปัจจุบันบริษัทยาของสหรัฐฯ กำลังประสบปัญหาการแข่งขันที่ไม่เป็นธรรม เนื่องจากการขาดความคุ้มครองสิทธิบัตรยา

2. มีข้อแตกต่างเกี่ยวกับระบบการอนุมัติขึ้นทะเบียนตำรับยาใหม่สำหรับบริษัทยาต่างประเทศกับบริษัทยาไทย โดยบริษัทต่างประเทศต้องแสดงรายละเอียดและหลักฐานต่าง ๆ ถึง 11 รายการในการขอขึ้นทะเบียนตำรับยาใหม่ แต่บริษัทไทยแสดงรายละเอียดเพียงบางรายการ ยิ่งกว่านั้นทางองค์การเภสัชกรรมได้รับการยกเว้นไม่ต้องปฏิบัติตามระเบียบดังกล่าว ทำให้มีผลกระทบกระเทือนต่อบริษัทยาต่างประเทศและประชาชนผู้บริโภคดังนี้คือ

2.1 เป็นการเลือกปฏิบัติระหว่างบริษัทยาไทยกับบริษัทต่างประเทศ ทำให้เกิดการได้เปรียบเสียเปรียบกันขึ้น

2.2 เป็นการเปิดช่องทางให้บริษัทในประเทศได้สูตรยาที่เปิดเผยรายละเอียด แล้วผลิตยาออกมาจำหน่ายทำให้บริษัทยาต่างประเทศเสียหาย เพราะต้องลงทุนในการค้นคว้าวิจัยสูง

2.3 ยาที่ผลิตโดยบริษัทยาไทยไม่ได้แสดงรายละเอียดเกี่ยวกับประสิทธิภาพของยา มีผลให้คุณภาพของยาที่ผลิตออกมาจำหน่ายไม่ได้มาตรฐาน

3. ระเบียบว่าด้วยการจัดซื้อยาและนโยบายการผลิตยาของรัฐบาลก่อให้เกิดการแข่งขันที่ไม่เป็นธรรม โดยการกำหนดให้โรงพยาบาลในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขสั่งซื้อยาในบัญชียาหลัก ตามชื่อสามัญและให้องค์การเภสัชกรรมมีอำนาจจัดส่งยาชื่ออื่นที่มีชื่อสามัญอย่างเดียวกันแทนยาที่หน่วยราชการสั่งซื้อได้ ทำให้กระทบกระเทือนบริษัทยาต่างประเทศและประชาชนดังนี้

¹³ "สิทธิบัตรยาของมหามิตรเงียบแต่ยังรูกลิก," สยามรัฐ (13 มีนาคม 2530) : 2, 9 และ 14.

3.1 บริษัทยาต่างประเทศไม่อยู่ในฐานะที่จะแข่งขันได้ เพราะการจำหน่ายยาส่วนมากใช้เครื่องหมายการค้าหรือชื่อการค้า

3.2 องค์การเภสัชกรรมซื้อยาโดยเลือกจากราคาประมูลที่ต่ำที่สุด ทำให้ยาที่สั่งซื้อมีคุณภาพต่ำกว่ามาตรฐานซึ่งอาจทำให้เกิดอันตรายต่อชีวิตและสุขภาพของประชาชนได้

3.3 การเพิ่มทุนเพื่อขยายการผลิตและระเบียบการจัดซื้อยาแสดงถึงเจตนาที่จะผูกขาดการผลิตและจำหน่ายยาในประเทศขององค์การเภสัชกรรม ทำให้บริษัทยาต่างประเทศไม่สามารถที่จะลงทุนเพื่อผลิตยาที่เหมาะสมและตอบสนองความต้องการของคนไทยได้ และทำให้การพัฒนาอุตสาหกรรมยาในประเทศไทยหยุดชะงักลง

ส่วนปัญหาอื่นที่บริษัทยาสหรัฐฯ ประสบก็คือ บริษัทยาสหรัฐฯ ต้องลงทุนมากในการโฆษณาเผยแพร่ยา ขณะที่บริษัทยาไทยเสียค่าใช้จ่ายน้อย และข้อจำกัดที่สำคัญคือการไม่สามารถทำการโฆษณาเปรียบเทียบด้านต่างๆ โดยเฉพาะด้านคุณภาพได้ ยังมีปัญหาการลอกเลียนแบบ การปลอมแปลงภาชนะบรรจุ เครื่องหมายการค้าต่าง ๆ รวมทั้งการเก็บภาษีนำเข้ายาต่างประเทศสูงมาก

สหรัฐฯ เสนอให้ไทยแก้ไขกฎหมายสิทธิบัตรให้คุ้มครองผลิตภัณฑ์ยาหรือสิ่งผสมของยาในรูปตัวยา เพราะการคุ้มครองด้านกรรมวิธีการผลิตไม่เป็นประโยชน์มากนัก นอกจากนี้ ประเทศอื่น ๆ ก็ให้ความคุ้มครองผลิตภัณฑ์ยาทั้งนั้น เช่น อินโดนีเซีย มาเลเซีย และสิงคโปร์

รัฐบาลไทยทราบว่าไม่อาจหลีกเลี่ยงการแก้ไขพระราชบัญญัติสิทธิบัตรตามคำเรียกร้องของสหรัฐฯ ได้ แต่จะต้องพยายามให้สอดคล้องกับทิศทางภาวะจรรยาไต้แกตต์ และใช้แนวทางดังกล่าวเป็นบรรทัดฐานในการยกร่างแก้ไขพระราชบัญญัติสิทธิบัตร ขณะเดียวกันก็ต้องคำนึงถึงผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจไทย โดยเฉพาะกลุ่มผู้ผลิตยาในประเทศ ซึ่งจะไม่สามารถผลิตยาเลียนแบบได้เหมือนในอดีตจึงทำให้กลุ่มนี้เคลื่อนไหวคัดค้านอย่างหนัก ซึ่งก็สามารถดึงเสียงสนับสนุนจากประชาชนทั่วไปได้อย่างมากมาย โดยเฉพาะในประเด็นที่ว่าค่ายาจะมีราคาสูงขึ้นแต่อย่างไรก็ตามรัฐบาลก็ไม่อาจหลีกเลี่ยงการแก้ไขได้ จึงได้มีการเสนอร่างแก้ไขฉบับใหม่ โดยคณะกรรมการที่มีปลัดกระทรวงพาณิชย์ นายพชร อิศรเสนา ณ อยุธยา

เป็นประธาน เมื่อวันที่ 14 กุมภาพันธ์ 1991 ซึ่งมีสาระสำคัญดังต่อไปนี้คือ จะให้การคุ้มครองสิทธิบัตรแก่ยา เครื่องดื่ม อาหาร เครื่องจักรกลการเกษตร เทคโนโลยีชีวภาพ รวมทั้งยอมขยายการคุ้มครองสิทธิบัตรจาก 15 ปี เป็น 20 ปี ขณะเดียวกัน ก็ได้มีการปรับปรุงข้อบังคับเกี่ยวกับการบังคับใช้สิทธิและการเพิกถอนสิทธิจุดหนึ่งที่สหรัฐฯ โจมตีไทยคือ บทบัญญัติในมาตรา 77 ที่ระบุว่า ในระหว่างที่ยังไม่มีการผลิตยาตามสิทธิบัตร จะอนุญาตให้มีการนำเข้าได้โดยเสรี ซึ่งมีลักษณะที่ขัดกับสภาพความเป็นจริงในเชิงเศรษฐกิจ เพราะสิทธิบัตรบางอย่างถ้าจะต้องมาลงทุนผลิตในเมืองไทยเพื่อจำหน่ายให้กับผู้ซื้อเพียงไม่กี่รายนั้นเป็นเรื่องเป็นไปไม่ได้ การปล่อยให้นำเข้าเสรี หากเจ้าของสิทธิบัตรยังไม่ตั้งโรงงานผลิตในเมืองไทย ก็เหมือนกับเป็นการเปิดโอกาสให้เจ้าของสิทธิบัตร ได้รับผลตอบแทนจากงานของตัวเองโดยปริยาย ข้อโต้แย้งของสหรัฐฯ ดังกล่าวมีเหตุผลจึงทำให้คณะกรรมการชุดนี้ต้องกำหนดมาตรการใหม่โดยตั้งคณะกรรมการอีก 1 ชุด ขึ้นมาเพื่อคอยติดตามภาวะราคาจำหน่ายของผลิตภัณฑ์ที่ได้รับจดทะเบียนสิทธิบัตร แต่ยังไม่ได้มีการผลิตภายในประเทศว่าจะมีการจำหน่ายในราคาสูงเกินปกติ จนกระทบกระเทือนต่อประชาชนและหากเกิดปัญหาดังกล่าวนี้นี้ คณะกรรมการก็จะทำการเพิกถอนสิทธิบัตร

มาตรา 46 เป็นมาตราที่บัญญัติเกี่ยวกับการเปิดโอกาสให้บุคคลอื่นขอใช้สิทธิเมื่อพ้นกำหนดสามปีแล้ว เจ้าของสิทธิบัตรยังไม่ได้ดำเนินการผลิตผลิตภัณฑ์หรือยังจำหน่ายผลิตภัณฑ์ในราคาที่สูงเกินสมควร แต่ทั้งนี้ร่างกฎหมายใหม่ได้กำหนดให้ผู้ขอใช้สิทธิต้องแสดงหลักฐานว่าได้มีการเจรจากับเจ้าของสิทธิบัตรแล้ว เพื่อเปิดโอกาสให้เจ้าของสิทธิบัตรโอนสิทธิของตนไปให้คนอื่น โดยยังคงได้รับผลตอบแทน

มาตรา 52 เป็นมาตราที่ให้อำนาจรัฐบาลยึดสิทธิบัตรใด ๆ โดยไม่จำเป็นต้องจ่ายค่าตอบแทน หากเกิดภาวะฉุกเฉิน หรือเกิดสงครามแต่ร่างกฎหมายไม่ได้ระบุว่า จะต้องมีการจ่ายค่าตอบแทนให้ตามความเหมาะสม ซึ่งหมายถึงว่ารัฐบาลจะเป็นผู้พิจารณาเอง

มาตรา 55 ร่างกฎหมายใหม่ได้มีการแก้ไข โดยผ่อนปรนบทบัญญัติเกี่ยวกับการเพิกถอนสิทธิ โดยระบุว่าเมื่อพ้นระยะเวลาหกปี หลังออกสิทธิบัตรให้แล้ว หากตรวจสอบพบว่ายังไม่มีการผลิต หรือยังคงจำหน่ายในราคาที่ไม่สมเหตุผล รัฐบาลจะสามารถเพิกถอนสิทธิได้

ร่างแก้ไขพระราชบัญญัติสิทธิบัตร พ.ศ. 2522 ยังได้กำหนดให้มีการคุ้มครองผลิตภัณฑ์ยาด้วย เพราะในกฎหมายเดิมให้ความคุ้มครองเฉพาะกรรมวิธีผลิตยาเท่านั้น ร่างแก้ไขฉบับนี้ได้ผ่านสภานิติบัญญัติแห่งชาติ เมื่อปี ค.ศ. 1992 ในสมัยรัฐบาล นายอานันท์ ปันยารชุน และพระราชบัญญัติฉบับแก้ไขใหม่ปี พ.ศ. 2535 (1992) นี้ได้มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 30 กันยายน พ.ศ. 1992

สรุปประเด็นสำคัญที่แก้ไขปรับปรุงในพระราชบัญญัติสิทธิบัตร 2535 (1992) ดังนี้คือ

1. ให้ความคุ้มครองผลิตภัณฑ์อาหาร ยา เครื่องดื่ม และเครื่องจักรกลการเกษตร
2. ขยายระยะเวลาการคุ้มครองจาก 15 ปี เป็น 20 ปี
3. เพิ่มบทลงโทษให้หนักขึ้นและกำหนดค่าเสียหายให้ชัดเจนขึ้น
4. ปรับปรุงขั้นตอนการพิจารณาการจดทะเบียนสิทธิบัตรให้รัดกุม สะดวก และเป็นธรรมขึ้น เพื่อประโยชน์ทั้งแก่คนไทยและคนต่างประเทศ

เครื่องหมายการค้า

เครื่องหมายการค้า หมายถึง นามที่ผู้ซื้อจะใช้เรียกสินค้าที่ตนต้องการ เหมือนกับนามของบุคคลทั่วไป เพื่อให้เกิดความสะดวก เพราะเครื่องหมายการค้าหรือนามบุคคลนั้นย่อมมีความหมายอยู่ในตัวของมันเอง เช่น หากเราเอ่ยนามของบุคคลสำคัญบางคน หรือชื่อสินค้าบางยี่ห้ออาจจะไม่จำเป็นต้องอธิบายสรรพคุณใด ๆ เลยก็ได้ เนื่องจากเป็นที่รู้จักกันดีอยู่แล้ว เช่น กล่าวถึงเครื่องหมายการค้า แพนปทุกคนก็คงรู้จักกันดีว่า หมายถึง ผงซักฟอกยี่ห้อหนึ่งที่มีวางจำหน่ายทั่วไปในตลาดประเทศไทย เครื่องหมายการค้าสามารถใช้ได้ในทางพาณิชย์กรรม ทำให้เกิดเครื่องหมายบริการ (Service Mark) ขึ้นมาใช้ร่วมกับเครื่องหมายการค้า เช่น ในสหรัฐอเมริกา เครื่องหมายการค้าแตกต่างจากเครื่องหมายบริการคือ เครื่องหมายการค้าใช้กับสินค้าเท่านั้น ส่วนเครื่องหมายบริการก็ใช้กับการบริการต่าง ๆ เช่น บริการโรงแรม บริการขนส่ง อาจมีเครื่องหมายประจำของกิจการก็ได้

เครื่องหมายการค้าและชื่อในทางการค้า "ชื่อในทางการค้า" นั้นมีความเกี่ยวข้องกับสถาบันการค้าโดยตรง เช่น ห้างร้านต่าง ๆ ส่วนเครื่องหมายการค้า

เป็นเครื่องหมายที่ใช้สำหรับสินค้าอย่างเดียวหรือหลายอย่างของกิจการ แต่ชื่อในทางการค้าใช้กับกิจการค้าทั้งหมด ดังนั้น กิจการค้าอย่างหนึ่งอาจจะใช้เครื่องหมายการค้าว่าอย่างหนึ่ง และใช้ชื่อในทางการค้าอีกอย่างหนึ่ง

ประเทศไทยได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้ามาตั้งแต่ปี ค.ศ. 1931 และยังไม่เคยมีการปรับปรุงแก้ไขบทบัญญัติของกฎหมายฉบับนี้ โดยเฉพาะในสาระสำคัญเลย บทลงโทษต่าง ๆ ก็ไม่รุนแรงทำให้ผู้ประกอบการบางรายมีการละเมิดเครื่องหมายการค้า โดยไม่เกรงกลัวบทลงโทษในกฎหมาย แต่การละเมิดเครื่องหมายการค้านี้ยังไม่รุนแรงเท่ากับเรื่องลิขสิทธิ์และสิทธิบัตร ทำให้สหรัฐฯ ไม่ได้กดดันไทยในประเด็นนี้มากนัก เพียงแต่ขอให้ไทยเข้มงวดกวดขันในการจับกุมผู้กระทำผิดมากขึ้น แต่อย่างไรก็ตามในส่วนของรัฐบาลไทยได้พยายามดำเนินการปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้าฉบับปี 2474 (1931) ให้เหมาะสมกับยุคสมัยมากขึ้น และยังดำเนินการเข้าเป็นภาคีในอนุสัญญาปารีสว่าด้วยการคุ้มครองทรัพย์สินอุตสาหกรรม เกี่ยวกับเครื่องหมายการค้าและสิทธิบัตร เพราะเดิมไทยจะทำข้อตกลงในเรื่องเครื่องหมายการค้าในรูปของทวิภาคีกับบางประเทศเท่านั้น เช่น ออสเตรเลีย ซึ่งการที่ไทยไม่ได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกในอนุสัญญาปารีสทำให้เกิดปัญหาในเรื่องการคุ้มครองเครื่องหมายการค้า และถูกละเมิดปลอมแปลงเครื่องหมายการค้าในต่างประเทศ ทั้งนี้เพราะกฎหมายไทยให้ความคุ้มครองเฉพาะภายในประเทศเท่านั้น การปลอมแปลงเครื่องหมายการค้าของไทยมีตัวอย่างให้เห็นในกรณีสินค้าซูเปอร์สก็ดภายใต้ชื่อ "บอนแน็ค" ถูกละเมิดปลอมแปลงเครื่องหมายการค้าโดยผู้ประกอบการในประเทศไต้หวัน ซึ่งเป็นเรื่องที่แก้ไขได้ยากเนื่องจากไทยไม่มีความสัมพันธ์ทางการทูตกับไต้หวัน จึงไม่สามารถทำข้อตกลงในการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าในระดับทวิภาคีได้

ความแตกต่างของเครื่องหมายการค้า ลิขสิทธิ์ และสิทธิบัตร

เครื่องหมายการค้า สิทธิบัตร และลิขสิทธิ์ นั้น โดยตัวของมันเองมีลักษณะแตกต่างกัน ดังต่อไปนี้คือ

1. สิทธิบัตรและลิขสิทธิ์มีกำหนดเวลาสิ้นสุดอย่างแน่นอนตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ แต่เครื่องหมายการค้านั้นสามารถต่ออายุไปได้โดยไม่มีเวลาจำกัด

2. ลักษณะสิ่งที่ยกกฎหมายให้ความคุ้มครองนั้นแตกต่างกัน กล่าวคือ

2.1 กฎหมายลิขสิทธิ์ให้ความคุ้มครองแก่งานวรรณกรรม งานนาฏกรรม งานศิลปกรรม งานดนตรีกรรม งานโสตทัศนวัสดุ งานภาพยนตร์ และงานแพร่เสียงแพร่ภาพ เป็นต้น

2.2 สิทธิบัตร ให้ความคุ้มครองลักษณะที่เป็นอรรถประโยชน์ของการประดิษฐ์ และการออกแบบของผลิตภัณฑ์ โดยมีจะเน้นทางด้านอุตสาหกรรมเป็นใหญ่

2.3 เครื่องหมายการค้าให้ความคุ้มครอง แก่ผู้ใช้เครื่องหมายนั้น ๆ กับสินค้าของตน เพื่อแสดงว่าสินค้านั้น ๆ เป็นสินค้าของเจ้าของเครื่องหมายการค้า โดยเป็นผู้จัดทำเลือก ให้คำรับรอง ทำการค้าขายสินค้านั้น ๆ แต่เพียงผู้เดียว

3. การจดทะเบียน

3.1 ลิขสิทธิ์เป็นสิทธิที่เกิดขึ้นและได้รับการคุ้มครองโดยกฎหมาย โดยไม่จำเป็นต้องจดทะเบียน

3.2 เครื่องหมายการค้า จะจดทะเบียนหรือไม่ก็ได้ แต่ในกรณีเกิดปัญหาในภายหลังจะฟ้องศาลเพื่อเรียกค่าเสียหายในการละเมิดเครื่องหมายการค้าไม่ได้

3.3 สิทธิบัตรจะได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายก็ต่อเมื่ออธิบดีกรมทะเบียนการค้าสั่งให้รับจดทะเบียนและออกสิทธิบัตรให้เป็นที่เรียบร้อยแล้ว

4. เกี่ยวกับต่างประเทศ ลิขสิทธิ์ตามกฎหมายไทยให้ความคุ้มครองต่อลิขสิทธิ์ของต่างประเทศด้วย หากว่าประเทศไทยและประเทศนั้นเป็นภาคีร่วมกันในอนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองลิขสิทธิ์ เว้นแต่จะมีการตกลงกันเป็นกรณีพิเศษ ส่วนเครื่องหมายการค้าตามกฎหมายไทยไม่ได้ให้ความคุ้มครอง เว้นแต่จะได้มีการตกลงกันเป็นกรณีพิเศษเช่นกัน

5. เกี่ยวกับการโอน

5.1 ลิขสิทธิ์และสิทธิบัตรนั้นอาจจะมีการโอนเพียงบางส่วนหรือทั้งหมดได้ แต่เครื่องหมายการค้านั้นจะต้องโอนทั้งหมดรวมทั้งกิจการจะแยกส่วนกันไม่ได้

5.2 การโอนลิขสิทธิ์นั้นอาจจะทำเป็นเพียงหนังสือโอนเท่านั้น ไม่จำเป็นต้องจดทะเบียนก็ได้ เพราะลิขสิทธิ์มีลักษณะเป็นเรื่องบุคคล แต่สิทธิบัตรและเครื่องหมายการค้า นั้นจะต้องดำเนินการจดทะเบียนที่กรมทะเบียนการค้าอย่างถูกต้อง เพราะถือเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสาธารณชน

6. เกี่ยวกับการรับมรดก ลิขสิทธิ์และสิทธิบัตรสามารถตกทอดเป็นมรดกได้ โดยสิทธิบัตรจะต้องจดทะเบียนรับโอนเป็นมรดก ส่วนเครื่องหมายการค้าไม่มีการตกทอดทางมรดก

7. เกี่ยวกับการละเมิด สิทธิบัตรคุ้มครองการละเมิดได้เท่ากับอายุสิทธิบัตร ลิขสิทธิ์คุ้มครองได้ตลอดชีวิตของเจ้าของและหลังจากเจ้าของเสียชีวิตตามที่กฎหมายกำหนด ส่วนเครื่องหมายการค้ากฎหมายให้ความคุ้มครองตลอดชีวิตของเจ้าของ

นิยามคำต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องลิขสิทธิ์ สิทธิบัตร และเครื่องหมายการค้า

1. ทำซ้ำ หมายความว่า การคัดลอกไม่ว่าโดยวิธีใด ๆ เลียนแบบ ทำสำเนา ทำแม่พิมพ์ บันทึกภาพ หรือบันทึกเสียงและหรือภาพ จากต้นฉบับ จากสำเนา หรือจากการโฆษณา ในส่วนอันเป็นสาระสำคัญไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วนถือว่าเป็นการทำซ้ำทั้งสิ้น

2. ดัดแปลง หมายความว่า การทำซ้ำโดยเปลี่ยนรูปแบบ ปรับปรุงหรือแก้ไขเพิ่มเติม หรือจำลองงานต้นฉบับ ในส่วนอันเป็นสาระสำคัญ โดยไม่มีลักษณะเป็นการทำงานชิ้นใหม่ ไม่ว่าจะเป็ทั้งหมดหรือบางส่วน

2.1 เกี่ยวกับวรรณกรรม หมายความว่า การแปลวรรณกรรม เปลี่ยนรูปวรรณกรรม หรือรวบรวมวรรณกรรม โดยคัดเลือกและจัดลำดับใหม่

2.2 เกี่ยวกับนาฏกรรม หมายความว่า เปลี่ยนงานที่ไม่ใช่ นาฏกรรม ให้เป็นนาฏกรรม หรือการกระทำในทางกลับกัน

2.3 เกี่ยวกับศิลปกรรม หมายความว่า เปลี่ยนงานที่เป็นรูปสองมิติ หรือสามมิติ ให้เป็นรูปสามมิติ หรือสองมิติ หรือทำหุ่นจำลองจากต้นฉบับ

2.4 เกี่ยวกับดนตรีกรรม หมายความว่า จัดลำดับเรียบเรียงเสียงประสาน หรือเปลี่ยนคำร้อง หรือทำนองใหม่ การดัดแปลงเป็นส่วนหนึ่งของการทำซ้ำ แต่มีการแปรรูป ปรับปรุง แก้ไขเพิ่มเติม หรือจำลองงานเก่าทั้งหมดหรือบางส่วน โดยไม่มีลักษณะเป็นงานใหม่ขึ้นมาแต่อย่างใด

3. โฆษณา หมายความว่า การทำให้ปรากฏต่อสาธารณชนโดยการแสดง การบรรยาย การสวด การบรรเลง การทำให้ปรากฏด้วยเสียง หรือภาพ การก่อสร้าง การจำหน่าย หรือโดยวิธีการใด ๆ ต่องานที่ได้จัดทำขึ้น

4. การประดิษฐ์ หมายความว่า การคิดค้น หรือคิดทำขึ้น อันเป็นผลให้ได้มาซึ่งผลิตภัณฑ์หรือกรรมวิธีใดชิ้นใหม่ หรือการกระทำใด ๆ ที่ทำให้มีขึ้น ซึ่งผลิตภัณฑ์หรือกรรมวิธี

5. กรรมวิธี หมายความว่า กระบวนการ หรือวิธีการในการผลิต หรือการเก็บรักษาให้คงสภาพ หรือให้มีคุณภาพดีขึ้น ซึ่งผลิตภัณฑ์หรือรวมถึงการใช้กรรมวิธีนั้น ๆ ด้วย

6. แบบผลิตภัณฑ์ หมายความว่า รูปร่างของผลิตภัณฑ์ หรือองค์ประกอบของลวดลาย หรือสีของผลิตภัณฑ์ อันมีลักษณะพิเศษสำหรับผลิตภัณฑ์ ซึ่งสามารถใช้เป็นแบบสำหรับผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมรวมทั้งหัตถกรรมได้

ประวัติผู้เขียน

นายเกียรติพงศ์ เรืองสุวรรณ เกิดวันที่ 2 กันยายน พ.ศ. 2511
ที่อำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส สำเร็จการศึกษาปริญญาตรีรัฐศาสตร์บัณฑิต
สาขาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ในปีการศึกษา 2532 และเข้าศึกษาต่อหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต ที่จุฬาลงกรณ์-
มหาวิทยาลัย ในปีการศึกษา 2535 ปัจจุบันกำลังศึกษาอยู่ในระดับบัณฑิตศึกษา
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเคโอ ประเทศญี่ปุ่น

